

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

DİN GÖREVLİLERİNİN SESLERİNİ KULLANIRKEN
YAŞADIKLARI PROBLEMLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aysun Şule GİDER EROL

Danışman: Prof. Dr. Ebru TEMİZ

Niğde
Ekim, 2018

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

DİN GÖREVLİLERİNİN SESLERİNİ KULLANIRKEN
YAŞADIKLARI PROBLEMLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aysun Şule GİDER EROL

Danışman: Prof. Dr. Ebru TEMİZ

Niğde
Ekim, 2018

ÖN SÖZ

Bu araştırma, din görevlilerinin seslerini kullanırken yaşadıkları ses problemlerini belirlemek amacı ile yapılmıştır. Belirlenen amaç doğrultusunda araştırmanın, müzik eğitimi alanının önemli bir ayağını oluşturan ses eğitiminin yanı sıra din görevlilerinin eğitiminde sesin eğitilmesinin önemine dikkat çekeceği düşünülmüştür.

Öncelikle araştırma konusunun ortaya çıkmasında akademik düşüncelerini, bilgilerini ve yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Sayın Prof. Dr. Ebru TEMİZ' e ve akademik bilgilerini benden esirgemeyen Doç. Dr. İzzet YÜCETOKER' e teşekkürlerimi sevgi ve saygı ile sunarım.

İçimdeki karamsarlığı dağıtan ve bana yeniden başarabileceğim konusunda cesaret veren sevgili eşim Emre EROL' a, eğitimim boyunca bana karşı sabır, sevgi ve saygılarını hiçbir zaman eksik etmeyen, her zaman gururla yanımda duran başta sevgili babam Seçim GİDER ve annem Döndü GİDER olmak üzere kız kardeşlerim Fatma GİDER ve Süheyla ŞENGAY' a teşekkürlerimi sunarım.

Ankara ili Keçiören ilçesi din görevlilerine, araştırmam ile ilgili görüşlerini paylaştıkları ve destek oldukları için ayrıca teşekkür ederim.

Aysun Şule GİDER EROL

ONAY SAYFASI

Prof. Dr. EBRU TEMİZ danışmanlığında AYSUN ŞULE GİDER tarafından hazırlanan "Din Görevlilerinin Seslerini Kullanırken Yaşadıkları Problemler" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Programı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

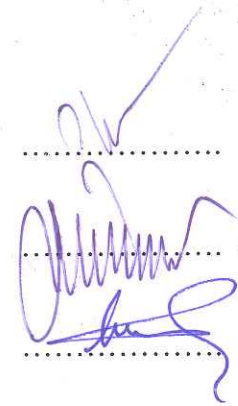
16 / 10 / 2018

JÜRİ :

Danışman : **Prof. Dr. EBRU TEMİZ**

Üye : **Doç. Dr. İzzet YÜCETOKER**

Üye : **Dr. Öğr. Üyesi Gülşah BAŞARAN TANRIÖVER**



ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.



Prof. Dr. Gökhan ÖZDEMİR
Enstitü Müdür V.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Din Görevlilerinin Seslerini Kullanırken Yaşadıkları Problemler” başlıklı bu çalışmamın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.
(.../.../2018)


Aysun Şule GİDER EROL

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DİN GÖREVLİLERİNİN SESLERİNİ KULLANIRKEN YAŞADIKLARI
PROBLEMLER

GİDER EROL, Aysun Şule
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Ebru TEMİZ
Ekim 2018, 86 sayfa

Bu araştırmanın amacı, din görevlilerinin seslerini kullanırken yaşadıkları problemleri belirlemektir. Ayrıca araştırmanın amaç ve ilkeleri doğrultusunda, din görevlilerinin seslerini kullanırken yaşadıkları olumlu ve olumsuz durumların olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ili Keçiören merkez ilçesinde görev yapan 20 din görevlisi oluşturmuştur. Araştırmada nitel yöntem izlenmiş olup, yarı yapılandırılmış görüşme ile araştırma verileri toplanmıştır. Araştırma bulgularından yola çıkarak din görevlilerinin; ses, ses eğitimi, nefes gibi konularda temel bilgiye sahip olmadıkları, ses hijyenlerine gerekli özen göstermedikleri, ses hastalıkları ve ses tellerine zarar veren davranışları bilme düzeylerinin düşük olduğu, sesin kullanımında yapılacak diyafram-ses egzersizlerinin gerekliliğine inandıklarına buna rağmen günlük hayatlarında yeterli düzeyde uygulamadıkları, ses hastalıklarından; ses kısılması, boğazda gıcıklenme, sesin kullanımı sırasında ani incelmelerin olması, bademcik iltihapları gibi ses problemlerinin hayatları üzerinde olumsuz etkilerinin yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir. Yoğun ses kullanıcısı olan din görevlilerinin ses mekanizmasına zarar verecek davranışlardan kaçındıkları, ses hijyenlerine günlük hayatlarında özen gösterdikleri ve bu konularda bilgi düzeyleri artırıldığı takdirde mevcut ve olası ses problemlerinin önüne geçilebileceği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Görevlileri, İmam-Hatip, Müezzin-Kayyım, Ses Eğitimi, Ses Problemleri

ABSTRACT
MASTER THESIS

**PROBLEMS WHICH RELIGIOUS OFFICIALS HAVE WHILE USING
THEIR VOICES**

GİDER EROL, Aysun Şule

Department of Fine Arts Education

Supervisor: Prof. Dr. Ebru TEMİZ

October 2018, 86 pages

The purpose of this research is to determine problems which the religious officials have while using their voices. Also, in the direction of the purpose and principles of the research, it is aimed to determine whether there are positive and negative situations while the religious officials use their voices or not. Working group of the research consists of 20 religious officials who perform duties in Keçiören, Ankara. Research is conducted via qualitative method and survey data is collected through semi-structured interview. Based on the research findings, it is determined that the religious officials do not have fundamental knowledge in terms of voice, voice training, breath, etc., do not pay sufficient attention to the voice hygiene, has low knowledge level of voice disorders and behaviors damaging vocal cords, do not carry out diaphragm-voice exercises for voice use in their daily life in the sufficient amount even though they believe necessity of these, voice issues such as aphonia, tickle in the throat, sudden thinning during voice use, tonsillitis from voice disorders have substantial negative effects on their life. It is understood that the current and possible voice problems can be prevented in the event that the religious officials who intensively use their voices avoid behaviors damaging vocal mechanisms, pay attention to the voice hygiene in their daily life and increase their knowledge level regarding these matters.

Keywords: Religious Officials, Imam-Preach, Muezzin-Tutor, Voice Training, Voice Problems

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	x
1.GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Problem Cümlesi	3
1.2.Alt problemler	4
1.3.Araştırmanın Amacı.....	4
1.4.Araştırmanın Önemi	4
1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları	4
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1.Ses.....	5
2.1.1.İnsan Sesi.....	5
2.1.2.Ses Eğitimi ve Sesin Kullanımı	6
2.1.3.Ses Problemleri	13
2.2.Din Görevlisi	18
2.2.1.İmam-Hatip.....	18
2.2.2.Müezzin-Kayyım	19
2.2.3.Kur'an Öğreticiliği.....	19
2.3.Hitabet ve Dini Hitabet	20
2.3.1.Hutbe	21
2.3.2.Vaaz	22
2.3.3.Dua	23
2.4.Türk Din Musikisi	23
2.4.1.Cami Musikisi.....	24
2.4.1.1.Kur'ân-ı Kerîm	25

2.4.1.2.Ezan.....	26
2.4.1.3.Kamet	28
2.4.1.4.Tekbir	28
2.4.1.5.Salat.....	29
2.4.1.6.Tesbih.....	29
2.4.1.7.Mevlit	30
2.4.1.8.İlahi	30
2.4.1.9.Tevşih.....	31
2.4.2.Tekke Musikisi	32
3. YÖNTEM.....	33
3.1.Araştırmanın Türü	33
3.2.Araştırmanın Çalışma Grubu	34
3.3.Verilerin Toplanması	34
3.4.Verilerin Çözümlemesi	35
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	36
Bu bölümde, araştırmayla ilgili bulgular, yorumlar ve ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Bulgular, geliştirilen alt problemlerin sırasına göre yapılmıştır.....	
4.1.DİN GÖREVLİLERİNE İLİŞKİN DEMOGRAFİK BULGULAR	36
4.2.DİN GÖREVLİLERİNİN SES EĞİTİM DURUMLARINA İLİŞKİN BULGULAR	37
4.2.1.Din Görevlilerinin Ses Eğitimine İlişkin Hizmet İçi Bir Kursa Katılıp Katılmama Durumlarına İlişkin Bulgular	37
4.2.2.Din Görevlilerinin Herhangi Bir Ses Eğitimi Alıp Almama Durumlarına İlişkin Bulgular	39
4.2.3.Din Görevlilerinin Ezan, Mevlit, Kur'an-ı Kerim, İlahi vb. Daha İyi Okuyabilmek İçin Eğitim Alıp Almama Durumlarına İlişkin Bulgular	41
4.2.4.Din Görevlilerinin Sesin Oluşumuna ve Kullanımına İlişkin Temel Bilgilere Sahip Olup Olmama Durumlarına İlişkin Bulgular	43
4.2.5.Din Görevlilerinin Öğrenim Sürecinde Aldıkları Müzik Eğitiminin Mesleklerini Gerçekleştirmeye Katkısı Olup Olmadığına İlişkin Bulgular.....	46

4.3.DİN GÖREVLİLERİNİN SESLERİNİ KULLANABİLME DURUMLARINA İLİŞKİN BULGULAR	49
4.3.1.Din Görevlilerinin Mesleklerinde Seslerini Nasıl Kullanmaları Gerektiği Yönünde Bilgi Sahibi Olup Olmama Durumlarına İlişkin Bulgular	49
4.3.2.Din Görevlilerinin Mesleklerinde Seslerini Aktif Olarak Kullanıp Kullanmama Durumlara İlişkin Bulgular.....	51
4.3.3.Din Görevlilerinin Konuşurken ya da Mevlit, Hutbe, Ezan Okurken Sesleriyle İlgili Yapmakta Zorlandıkları Şeylere İlişkin Bulgular	52
4.3.4.Din Görevlilerinin Seslerini Kullanmadan Önce Ses Egzersizi Yapıp Yapmama Durumlarına İlişkin Bulgular.....	55
4.3.5.Din Görevlilerinin Sesin Kullanımında Diyafram ve Nefes-Ses Egzersizlerinin Gerekliliğine İnanıp İnanmama Durumlarına İlişkin Bulgular ...	58
4.4.DİN GÖREVLİLERİNİN YAŞADIKLARI SES PROBLEMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	59
4.4.1.Din Görevlilerinin Sesleriyle İlgili Geçici ya da Kalıcı Bir Sağlık Problemlerinin Olup Olmama Durumlarına İlişkin Bulgular	59
4.4.2.Din Görevlilerinin Yaptıkları İşte Seslerini Kötü Etkileyen Durumlara İlişkin Bulgular	62
4.4.3.Din Görevlilerinin Seslerinin Kötüleştği Durumlarda Hangi Yollara Başvurduklarına İlişkin Bulgular.....	64
4.4.4.Din Görevlilerinin En Çok Karşılaştıkları Ses Problemlerine İlişkin Bulgular	66
4.4.5.Din Görevlilerinin Karşılaştıkları Ses Problemlerinin Sebeplerine İlişkin Bulgular	69
4.4.6.Din Görevlilerinin Seslerini Korumak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Bulgular	70
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	73
5.1.SONUÇLAR	73
5.2.ÖNERİLER.....	75

6. KAYNAKÇA	80
7. EKLER.....	86
8.ÖZGEÇMİŞ.....	86



TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1. Din Görevlilerine İlişkin Demografik Bulgular	36
Tablo 4.2. Din Görevlilerinin Ses Eğitime İlişkin Hizmet İçi Bir Kursu Katılma Durumu.....	38
Tablo 4.3. Din Görevlilerinin Ses Eğitim Durumlarına İlişkin Herhangi Bir Ses Eğitimi Alıp Almama Durumları	40
Tablo 4.4. Din görevlilerinin Ezan, Mevlit, Kur'an-ı Kerim, İlahi vb. Daha İyi Okuyabilmek İçin Eğitim Alıp Almama Durumları.....	41
Tablo 4.5. Din Görevlilerinin Sesin Oluşumuna ve Kullanımına İlişkin Temel Bilgilere Sahip Olup Olmama Durumları	44
Tablo 4.6. Din Görevlilerinin Öğrenim Sürecinizde Aldığınız Müzik Eğitiminin Şu an Mesleğinizi Gerçekleştirmeye Katkısı.....	46
Tablo 4.7. Din Görevlilerinin Mesleklerinde Seslerini Nasıl Kullanmalarını Gerektiği Yönünde Bilgi Sahibi Olma Durumları	49
Tablo 4.8. Din Görevlilerinin Konuşurken ya da Mevlit, Hutbe, Ezan Okurken Sesinizle İlgili Yapmakta Zorlandığınız Şeylere İlişkin Durumları.....	52
Tablo 4.9. Din Görevlilerinin Seslerini Kullanmadan Önce Ses Egzersizi Yapmalarına İlişkin Durumları	56
Tablo 4.10. Din Görevlilerinin Sesinizle İlgili Geçici ya da Kalıcı Bir Sağlık Problemlerinin Olma Durumları	59
Tablo 4.11. Din Görevlilerinin Yaptığınız İşte Sesinizi Kötü Etkileyen Durumlar	62
Tablo 4.12. Din Görevlilerinin Seslerinin Kötüleştiği Durumlarda Hangi Yollara Başvurdıkları.....	64
Tablo 4.13. Din Görevlilerinin En Çok Karşılaştığı Ses Problemleri	67
Tablo 4.14. Din Görevlilerinin Seslerini Korumak İçin Neler Yaptıkları.....	70

1. GİRİŞ

İnsanoğlu, geçmişten günümüze duygu ve düşüncelerini etkili şekilde ifade edebilmek için müziği kullanmıştır. İnançların ifade edilmesinde müziğin kullanıldığı da bilinmektedir. Günümüze ulaşmış birçok dini müziğe baktığımızda; insanların ruhlarına iyi gelen, hissedilen duyguları besleyen ve bu hislerle dine olan olumlu yaklaşımları harekete geçiren önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Birçok dinde olduğu gibi İslam dininde de duyguların ifadesinde müzik kullanılmıştır.

İslam dininde müzik denildiğinde akla ilk gelen namaz vaktinin geldiğini bildirmek ve insanları ibadete çağırmak için, yüksek sesle okunan ‘Ezan’ yer almaktadır. İbadete ağrı anlamına gelen ezan, herhangi bir enstrüman eşlik etmeden yalnız insan sesiyle icra edilmektedir. Ezan insan sesiyle okunduğu için musikiden yani müzikten yararlanma zorunluluğu vardır. Bu yüzden ezanın bütün insanlar üzerinde etkili olabilmesi, müzik bilgisine sahip din görevlileri tarafından okunması ile mümkün olacaktır. İslam dininin temelini oluşturan Kur’an-ı Kerim’in tecvidli ve güzel sesle okunması etkisini artırmakta ve dinleyenlere huzur vermektedir. İslam dininde ezan ve Kur’an’ın insan üzerindeki etkisi ve önemi sebebiyle Türk Din Müziği’ni kullanım özelliklerine göre sınıflandırmakta yarar görülmektedir.

Türk Din Musikisi, Cami ve Tekke Musikisi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

“Türk Din Musikisinde önemli bir yeri olan ‘‘Cami Musikisi’’ camilerdeki ibadet esnasında, namazın içinde veya dışındaki kıraatler ve duaların okunması esnasında oluşur. Bir veya birçok müezzinin ve imamın bazen de cemaatin iştiraki ile icra edilir. Cami musikisinin icracıları imamlar ve mezzinlerdir. İmam namazları kıldırır ve cemaate hitap eder. Mezzinde ezan okur ve ibadet esnasındaki ve aralarındaki duaları okur’’ (Ak, 2009:71).

Cami Musikisinin zelliklerini Demirtaş (2009) şu şekilde sıralamıştır:

a) Cami Musikisinde güfte olarak adlandırdığımız metinler, dini zaruretler icabı çoğunlukla Arapça olup, Türk Din Musikisi kaidelerine göre bestelenmişlerdir.

b) Cami Musikisindeki güftelerin züht, takva, ubudiyet, ve dua unsurlarını taşıması icra edilen musiki üzerinde etkili olmuş, bu musiki çeşidine daha çok zahidane bir üslup hakim olmuştur.

c) Cami Musikisinde herhangi bir musiki aleti kullanılmadığından dolayı camilerde icra edilen musiki sadece insan sesine dayalı olmuştur.

“Bilindiği gibi camide hakim olan duygular, zühd, takva, Allah aşkı, münacaat ve duadır. Daha önce belirttiğimiz gibi musiki, duyguları güzel nağmelerle ifade etmek olduğuna göre, ibadet esnasında ilahi aşkla dolan gönüller, nağmelerle süslenen dualarla, tesbihatla, Kur'an-ı Kerim'le daha da coşmakta, ibadet neş'e ve zevk içinde yapılmaktadır. Cami Musikisinin gayesi budur” (Ak, 2009: 72).

Cami Musikisinde seslerini kullanan din görevlilerinin (imam-hatip ve müezzin-kayyımlar) icra ettikleri Ezan, Vaaz, Kur'an-ı Kerim, Kamet, Salât, Tekbir, Tesbih, Mevlit okurlarken yaptıkları işte başarılı olabilmeleri için sesin doğru kullanımını bilmeleri ve uygulamaları gerektiği düşünülmektedir. Seslerini insanlarla iletişim kurmak, insanları dine ısındırmak, onları bilgilendirmek ve öğretmek için kullanan din görevlilerinin, seslerini doğru kullanma tekniklerine hakim olabilecek bir eğitim sürecinden geçmeleri gerektiği düşünülmektedir.

“Eğitim kavramı çok yönlü ve göreceli bir kavramdır. Kesin çizgilerle sınırlarını çizerek tanım yapmak mümkün olmayıp, ilgilenilen bilim dalı, bakış açısı ve koşullara göre tanım ve işlevleri değişebilmektedir. Genel anlamda eğitim; belli bir bilim dalında, sanat kolunda veya belirli bir konuda bilgi ve beceri kazandırma, yetiştirme, geliştirme ve eğitme işidir. Bu tanıma göre eğitim bir aktarma ve geliştirme mekanizması olup, insanoğlunun süregelen doğa ile mücadelesinde elde ettiği zihinsel ve fiziksel yetkinliklerini yeni kuşaklara öğretmesi, öğretirken de geliştirmesidir” (Püsküllüoğlu, 2004: 15).

Mesleklerinde Türk Din Musiki formlarını icra eden din görevlilerinin, başarılı olabilmeleri için seslerini doğru kullanmaları gerekliliği düşünülmektedir. Toplum karşısında doğru ve etkili iletişim kuran, halkın dini ihtiyaçları karşılayan, halkın dini duygularını besleyen, yücelten, toplumu din konusunda aydınlatan, dinin yaşanması ve yaşatılmasında görev üstlenici role sahip din görevlileri için ses eğitimi büyük önem arz etmektedir.

“Ses eğitiminin sadece sesi güzel olan ve belli meslekler (opera ve tiyatro sanatçıları, müzik öğretmenliği gibi) için gerekli olduğu görüşü yaygındır. Halbuki ses insanın sosyal ve kültürel yaşamında hem konuşma hem de şarkı söylemek için kullandığı önemli bir araçtır. Bu nedenle ses eğitimi, sesini koruma ve şarkı söylemek için kullanan veya kullanacak olan herkes için gereklidir” (Yiğit, 2004:1).

“Sağlıklı bir sese sahip olabilmek için öncelikle beden ve ruh sağlığına önem vermek gerekir. İşitme ve ses organlarının hastalıkları ses üzerindeki denetim işlevini olumsuz etkilemektedir. Seslerini mesleki amaçlar doğrultusunda kullanan ses sanatçıları, müzik eğitimcileri, öğretmenler vb. meslek mensuplarının ses sağlığını koruma konusunda bilinçlenmeleri önemlidir” (Çevik, 2013:161).

Mesleği ses üzerine kurulu olan; Ezan, Vaaz, Kur'an-ı Kerim, Kamet, Salât, Tekbir, Tesbih, Mevlit gibi Cami Müziği Formları okuma durumları göz önünde bulundurulduğunda, din görevlilerinin de seslerini profesyonel kullanan meslekler içerisinde yer aldığı söylenebilir. Mesleklerinde seslerini yoğun bir şekilde kullanan din görevlilerinin, seslerini bilinçsiz veya hatalı kullanmaları sonucunda geçici ya da kalıcı ses problemleri oluşması mümkündür. Bu nedenle yola çıkılan araştırmada temel amaç, din görevlilerinin seslerini kullanırken yaşadıkları problemleri ortaya çıkarmaktır.

1.1.Araştırmanın Problem Cümlesi

Bu bilgiler ışığında problem cümlesi şu şekilde oluşmuştur.

Din görevlilerinin seslerini kullanırken yaşadıkları problemler nelerdir, şeklinde belirlenmiştir.

1.2.Alt problemler

- a) Din görevlilerinin ses eğitim durumları nedir?
- b) Din görevlilerinin seslerini kullanmalarına ilişkin durumları nedir?
- c) Din görevlilerinin yaşadıkları ses problemleri nelerdir?

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı belirlenen problem ve alt problemleri çözerek; din görevlilerinin seslerini kullanırken yaşadıkları problemleri belirlemektedir.

1.4.Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, din görevlilerinin seslerini kullanırken yaşadıkları problemleri belirlemesi bakımından yapılan ilk araştırma olması nedeniyle önem taşımaktadır.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma kolay ulaşılabilirlik ilkesi göz önüne alınarak,

1- 2016-2017 yılları arasında Ankara Keçiören merkez ilçesinde görev yapan 20 din görevlisi görüşleri ile,

2- 2016-2017 yılları Eğitim-Öğretim programları ile Ankara Keçiören merkez ilçesinde görev yapan 20 din görevlisinin içinde buldukları fiziki şartları ile, sınırlıdır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Ses

Ses, kulağımızı uyaran ve bu yolla beynimizde duymalara yol açan etkiler ile oluşur (Zeren, 2014: 11). Ses, fiziksel ve müzikal olarak iki anlamda kullanılmaktadır. Ses, bir cismin titreşmesinden meydana gelir ve bu cisme “ses kaynağı” denir. Titreşen cisim, hava moleküllerini de titreştirir ve bu titreşim etrafa dalgalar halinde yayılmaktadır. Bu ses dalgaları, kulağımızdaki zarın titreşimiyle kulağın iç kısmına buradan da sinir sistemiyle beyine kadar ulaşmaktadır (Elhankızı, 2008: 1). Titreşimin düzenli olması durumunda, ortaya çıkan ses “müziksel”dir ve belli bir yükseklikteki bir sesin yerini tutar, titreşim düzenli değil ise, sonuç gürültüdür (Karolyi, 2011: 9).

“Sesler, yükseklik, süre, güç ve renklerine göre birbirinden ayırt edilmektedir. Sesin yüksekliği, titreşimlerin mutlak sayısına bağlı olmaktadır. Titreşimlerin sayısı yükselince ses tizleşmektedir” (Hacıev, 2007: 9).

“Akustik açıdan ses, kulağın işitebileceği titreşim sınırları içinde havada oluşan basınç değişimleridir” (Say, 1985: 125).

2.1.1.İnsan Sesi

“Dil ve müzik sadece insana has iki yetidir. İnsanın konuşma aygıtının hem müzikal hem de konuşma seslerini üretebilen çift işlevli bir nitelikte olması akla dil ve müziğin aynı kökenden gelmiş olabileceğini getirmektedir. İki alanın da ana unsuru sestir” (Önal, 2012: 7).

Yurdakul (1997: 109): “Ses, karın kasları, diyafram, akciğerler, kaburgalar, nefes borusu, gırtlak ve içindeki ses telleri, farenks, ağız ve burun boşluklarının ortak bir disiplin içinde, aynı anda çalışarak havayı titreştirmesi ile oluşur. Bu başka bir anlatımla, kasıklardan dudakların ucuna kadar olan bölgedeki hemen hemen tüm organların, sesi oluşturmak için, birbirlerini destekleyerek uyum içinde çalışmalarını demektir” (akt. Doğanyigit, 2010: 5).

Evren’e göre (2013, 52); “İnsan sesi doğuştan var olan, temel konuşma ve anlaşma için gerekli her türlü yapıyı barındıran bir olgudur.”

İnsan sesi, çeşitli kaynaklarda şöyle tanımlanmıştır:

Uçan’ a göre (1994); “İnsan sesi ve ses organı müzik yapmada en doğal, en kullanışlı, en yetkin ve en etkili araçtır” (akt. Öztürk, 2003: 80).

Say’a göre (2006); “İnsan sesinin geçmişi çalgılardan eskiye uzanır. Tarih öncesi toplumlarda şarkı vardır fakat çalgı yoktur. Müzik şarkı söylemekle başlamıştır, İnsanoğlu hayatının her döneminde sesini aralıksız kullanmış, sesini fark edip çıkardığı belli belirsiz seslerle iletişim kurmuş ve duygularını anlatmak için tekrarladığı küçük ritimli seslerle müzik yapmıştır. Böylece şarkı söylemeye başlarken müziği de yaratmaya başlamıştır. Asırlar boyunca devam eden bu süreçte insan sesi doğal çalgı olarak kabul edilerek şarkı söyleme teknikleri oluşmuştur. Zaman içerisinde ses teknikleri gelişmiş çeşitlenmiş şarkı söyleme sanatı doğmuştur” (akt. Tanrıöver ve Temiz, 2015: 217).

2.1.2.Ses Eğitimi ve Sesin Kullanımı

İnsanın, sesini aktif olarak kullanan bir varlık olduğu bilinmektedir. Üstün yaratılışının en önemli özelliği aklının var olması ile açıklanabilir. İnsan, yaşadığı olaylar ve durumlar karşısında duygularını ve düşüncelerini ifade edebilmede en önce sesini kullanmaktadır. Bu sebeple insanın duygularını düşüncelerini ifade edebilmesi

sesini kullanmasını bilmesi; sesini doğru, etkili kullanmayı öğrenmesi ve sesini geliştirmesi için ses eğitimi sürecinden geçmesi önem arz etmektedir.

Çevik (2006: 643) ses eğitimi “Bireylerin anatomik ve fizyolojik özelliklerine göre sanatsal ve eğitimsel amaçlara uygun olarak belirli bir teknik ve müzikal duyarlılığı doğru, güzel ve etkili bir şekilde kullanmak için gerekli davranışları kazandırmaktır” şeklinde açıklamaktadır.

Davran (1997); “Ses eğitimi, pahalı bir dolmakalemle su üzerine yazılan yazıya benzer bazen yazı daha yazılmadan yok olur, bazen de akıllara durgunluk verecek bir şekilde sanki mermere yazılmışçasına suyun üstünde kalabilir. Bu eğitim, birtakım alıştırmalarla ve anlatımlarla yürütülür. Bu da öğretmenin anlatma ve öğrencinin anlama yeteneğine bağlıdır. Somut olmayan birtakım anlatımları, öğrencinin öğretmenin düşündüğü şekilde anlaması ve algılaması gerekir” (akt. Helvacı, 2017: 289-290).

Ses eğitimi ile ilgili olarak, içeriği birbirine benzeyen ve bazen de farklılıklar gösteren pek çok tanım mevcuttur. Ses eğitimine ilişkin bazı tanımlar incelenecek olursa, müzik eğitimi içerisinde önemli bir yeri olan ses eğitimi Töreyn (2008); “Bireyin sesini konuşurken veya şarkı söylerken anatomik ve fizyolojik yapı özelliklerine uygun olarak kullanabilmesi için gereken davranışların kazandırıldığı, önceden saptanmış ilke ve yöntemlerle, planlanan hedeflere yönelik olarak uygulanan planlı, programlı bir eğitim sürecidir” şeklinde açıklamıştır (akt. Otacıoğlu, 2017: 49-50). Şarkı söyleme sanatında müzikal davranışları geliştirmeyi amaçlayan sanatsal ve teknik çalışma sürecidir (Say, 2002: 476).

Yiğit’e göre (2004: 312); “Ses eğitimi bireyin kendi sesini kendi yaşantısı yoluyla doğru, güzel ve etkili kullanabilme ile ilgili davranışları kazandırma süreci olarak tanımlanmıştır”. Belgin’e göre ise, “Ses eğitimi şan eğitimi fonasyon ve fonasyondan sonraki sesin karakterini kazandığı anatomik bölgelerin başta seslik kortlar olmak üzere en üstün teknik ve artistlik anlamda en verimli biçimde kullanılmasının sağlanmasıdır” (Çevik, 2006: 649).

Say'a göre (2006); "İnsan sesi değişmeye ve gelişmeye müsait, seslendirme sanatının en değerli, yaratıcı olanaklarını içerir" (Akt. Tanrıöver vd., 2018: 1314).

Ses eğitimi uygulamaları ile ilgili Çevik (2013: 94) sistematik bir yaklaşımla, ses eğitimi programının hedefleri, hedef davranışları ile bu davranışların kazandırılması için, her biri hedefe yönelik özellik ve nitelikler taşıyan alt başlıklara yer vermiştir:

-Bedensel Hazırlanma, Gevşeme – Esneklik Kazanma,

-Zihinsel Hazırlanma ve Ruhsal Açıdan Rahatlama,

-Doğru Solunum Yapma,

-Sesi Doğru Üretme, Yayma,

-Dil ve Konuşma,

-Müziksel Duyarlılığı Geliştirme,

-Ses Sağlığı, Önemi ve Korunması Çalışmaları.

Yoğun olarak seslerini kullanan her meslek için, seslerini kullanmadan önce ses eğitimi uygulamaları yapması gerekliliği düşünölmektedir. Sesimizin kontrolünü etkileyen önemli unsurlardan biri olan duruş; doğru pozisyonu almak, karşı tarafa güvenilir bir görüntü vermek ve sesi kullanana rahatlık vermesi, performansın doğru etkili olması açısından büyük önem arz etmektedir.

Ayakta nefes alıp verirken vücut dengesiz bir konumda olmamalı, baş dik tutulmalı, ayaklar omuz genişliği hizasında birbirinden ayrı durmalı, omuzlar geriye doğru itilmeli, sırt dik durmalı, kollar fazla açık olmamalı serbest bırakılmalı, karın

biraz içeri çekilmeli, göğüs kısmı önde olmalı, beden rahatlığı sağlanmalı ve serbest bir pozisyon benimsenmeli bu sayede doğru duruş elde edileceği düşünülmektedir.

“Sesi doğru yerde ve doğru bir entonasyonla üretebilmek için öncelikle doğru solunumla elde edilen düzenli bir soluk akışı sağlanmalıdır. Soluk desteğiyle sesin adeta dudaklardan doğal olarak dökülmesine, pürüzsüz olmasına ve konuşma organlarının rahatlamasına dikkat edilmelidir. Doğru duruşla, soluk denetimini sağladıktan sonra, sesi belirlenmiş bir hedefe doğru yumuşak ve kesintisiz olarak gönderme ve yayma sırasında titreşimler dudaklarda hissedilmelidir” (Çevik, 2013: 112).

Ses eğitiminde doğru bir ses üretimi için ses aralığını zorlamayan yapıtlar tercih edilmesi, kişilerin seslerine uygun teknikte ses alıştırmaları yapılması büyük önem taşımaktadır. Dil ve çeneyi çalışmak için farklı egzersizler yapılmalı ve sesi kullanmaya hazır olunması gerekliliği düşünülmektedir. İyi ve kaliteli ses, ancak bu çalışmalar sonucunda elde edilebileceği düşünülmektedir.

Ses eğitimin önemli bir unsuru olan dili doğru kullanma, konuşma sırasında belirli kurallara dikkat edilmesi gerekmektedir. Konuşma sırasında ya da sesi kullanma durumlarında sesli ve sessiz harfleri doğru üretme, kelimelerin anlamına uygun olarak vurgu yapma, dili anlaşılır ve doğru kullanma gerekliliği önem arz etmektedir.

“Sanatsal şarkı söylemenin en temel birleşenlerinden biri olan dil ve konuşmanın, şarkıda kullanılması sırasında pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Özellikle tiz seslerde (yüksek frekans) konuşmanın, anlaşılabilirlik sınırları dışına çıkması, ses tekniği bakımından zorluk yaratmaktadır. Bu zorlukları aşmak için, konuşmada iyi bir artikülasyonu gerçekleştirmek gerekir” (Çevik, 2013: 152).

“Konuşma bozukluklarının bir türü olan artikülasyon bozukluğu kelimelerin telaffuz edilmesiyle ilgili olmakla birlikte dudak, dil, dişler ve damağın kullanımıyla da ilişkili bir durumdur. Artikülasyon bozukluğu bir konuşma problemi olmasına rağmen

bireylerin akademik, iletişim, psiko-sosyal durumlarını da etkilemektedir” (Ulutepe, 2016: 5).

Ünlü ve ünsüz harfleri içeren, konuşma becerisini arttıracak artikülasyon alıştırmalarını Çevik (2013:153) şöyle sıralamıştır:

a) Adana’dan Antalya’ya Arap atıyla apar topar aparılan Abdullah, akşamüstü aniden ayrıldı.

b) Bigadiçli Babacan Besim ile, Berberoğlu Berber Behiç, beraberce bir berber dükkanı açtılar.

c) Cemaliye ile Cemalifer, Camcı Cafer'den aldıkları camları cilalatmak için cilalı Cemal'e götürdüler.

d) Dedim dedikçe debdebeli dedeyle, dırdırı dilinden düşürmeyen ninenin dediklerini dinle.

e) Emel ile Emine Ermenek'ten Edremit'e emekliye emekliye erişmek için ellerinden geleni yaptılar.

f) Fıçıcının, fiçuları fırdolayı fırçalaması fırsat bilen fıstıkçılar, fısıl fısıl fısıldaşarak, fıstıkları fırına verdiler.

g) Geviş getirenlerden geyikler, geyikotunu ve Girit Lalesi yiyip gezine gezine geviş getirmeye gittiler.

h) Işıl ışıl ve ılık ılık, ısınıp uzmanlaşan Ilgazlar'da ıslanıp ısırın köpek, ıslık çaldı.

ı) Ortaköy'den Okmeydanı'na, Orhanelili Orhan ile Osmancıklı Osman, otomobille gittiler.

i) Özgün Özgül'den, Özcan Özkan'dan, Ömer Ökkeş'ten, Önder Özsoy'dan, Önal Özmen'den, Örsan Ömürden özür diledi.

j) Uzun, ucuz, ulu, uslu, ussuz, unlu, unsuz, uçlu, uçsuz, urgan var urgan.

k) Ünlü, ünsüz, üzümlü, üzümsüz, üstübeçli, üstübeçsiz, ütülü, ütüsüz, üveyikli, üveyiksiz, üzüntülü, üzüntüsüz, ümitli, ümitsiz herkes Ürgüp'e gitti.

2.1.2.1.Sesin Profesyonel Kullanımı ve Amatör Kullanımı

Apaydın'a göre (1988); “İnsan iyi kötü tüm duygu ve düşüncelerini diğerlerine anlatmak için sesini kullanır. Konuşmada kullandığı ses pek çok şeyi aktarmaya yeterlidir. Ancak aktarılacak şeyler sanatsal bir ortam için gerekli ise bu kez insan sesini kullanım biçimini değiştirerek müzik için gerekli bir yapıya dönüştürür. Biz buna genel olarak şarkı söyleme biçimi adını veriyoruz. İnsanoğlunun sesini müzik yapmakta kullanabilmesi için, başta beyni ve öteki tüm organları olmak üzere (ses telleri, akciğerler, boğaz, ağız, burun, dil, dudak, diş, diyafram ve kulak gibi) sesinin çıkmasını fiziksel olarak doğrudan etkileyen organlarının kullanmasını çok iyi düzeyde öğrenmesi zorunludur” (akt. Özel, 2012: 4).

Amatör ses kullanıcıları için ses eğitiminin temelinde sesin sağlıklı ve doğru kullanımını içeren konular yer aldığı bilinmektedir. Seslerini kullanan kişilerin ses eğitimi süreçlerinde, istekleri doğrultusunda, istenilen ses kalitesine ulaşmalarını sağlayan, ihtiyaçlarına yönelik programlı eğitimler verilmesi düşünülmektedir. Profesyonel ses kullanıcıları için ses eğitiminin temelinde ses performansının artırılması, ses kalitesine ulaşmalarını sürekli hale getirmeleri, sesin sağlıklı olmasını içeren eğitimlere yer verildiği bilinmektedir.

Şarkı söyleme ve şan eğitimi kavramlarının birbirlerine yakın anlamlar taşıdığı düşünülmektedir. Şan eğitiminin nefes alma ve nefes verebilme sanatı olduğu, şarkı söyleme kalitesini arttırıcı en önemli etkenin olduğu, sesin dayanıklılık ve sağlamlık

kazanabilmesine ilişkin davranışlara ulaşılabilmesi için verilen ileri seviyede bir ses eğitimi türü olduğu söylenebilir. Bilinçsizce kullanılan şan eğitimi yöntemleri, genel müzik eğitimi düzeyindeki seslere olumsuz etki yaparak, kişilerin seslerini kapasitelerinin üzerinde kullanmaya zorlayacağı ve ses rahatsızlıklarına sebep olabileceği düşünülmektedir.

2.1.2.2.Sesi Profesyonel ve Amatör Kullanan Meslekler

Mesleklerinde, seslerini kullanma mecburiyetleri olduğu ve sesi kullanmadan çalışma yürütmenin mümkün olmadığı amatör ve profesyonel ses kullanıcılarının olduğu bilinmektedir. Bazı meslek dalları çalışanları için ses, profesyonel ses kullanıcıları kadar önem arz etmektedir. Fakat çalışanların büyük bir kısmı bu konu üzerine eğitim alınması konusunda yeterli öngörüye sahip olmadıkları düşünülmektedir.

Ses kullanıcılarının sınıflandırılmasını Denizoğlu (2018: 4) bir piramide benzetmiştir:

1.Düzye Ses Kullanıcıları (Elit ses performansı): Mesleği ses üzerine kurulu olup en küçük ses değişikliklerinden dahi ciddi etkilenenler (Ses sanatçıları, tiyatro oyuncular, sunucular, radyo ve TV spikerleri, İmam müezzinler)

2. Düzye Ses Kullanıcıları (Profesyonel ses): Mesleğini icra ederken sesini mutlaka kullanmak zorunda olup orta derecedeki ses değişikliklerinden etkilenenler (Santral memurları, sekreterler)

3. Düzye Ses Kullanıcıları (Mesleki ses): Mesleğini icra ederken ağır ses bozukluklarından etkilenenler (Doktor, avukat, iş adamı, öğretmen, politikacılar, vb.)

4. Düzye Ses Kullanıcıları: Sesini fazla kullanmadan, ciddi bir ses bozukluğuna rağmen mesleğini sürdürebilenler (Ev hanımları, çiftçiler vb.)

2.1.3.Ses Problemleri

Sağlıklı bir sese sahip olmak isteyen bireylerin ses sağlığının önemi ve ses sağlığının korunmasının bilincinde olmaları gerekmektedir. Bireylerin sağlıklı bir sese sahip olabilmeleri için beden ve ruh sağlıklarının iyi olması, sesi oluşturan organların doğru kullanılması ile doğrudan ilgili olduğu varsayılmaktadır.

Çevik' e göre (2013, 67); “Sesini özellikle mesleksel amaca yönelik olarak kullanan ses sanatçıları, müzik eğitimcileri, öğrenciler, öğretmenler v.d. için ses sağlığı ve korunması çok büyük önem taşımaktadır. Ses sağlığı vücut sağlığıyla çok yakından ilişkilidir. Şarkı söylemeyi meslek veya zevk edinen insanlar sağlıklı yaşam bilincini kazanmak zorundadırlar. Aksi takdirde bu etkinliklerini sürdüremeyebilirler” diyerek ifade etmiştir.

“İlköğretimden başlayarak, başta sınıf öğretmenleri ve müzik öğretmenlerinin bu konuya yeterince önem vermesi gerekir. Hem kendi seslerini doğru, güzel ve etkili kullanmaya, kullanılan dilin sözlerinin açık ve anlaşılır olmasına, hem de çocukların seslerini kullanırken doğru alışkanlıklar kazanmalarına özen gösterilmelidir. Böylece gelecekte sesini profesyonel olarak kullanacak, mesleklerinde kariyer yapması gereken bireyler (öğretmen, opera ve tiyatro sanatçısı, avukat, hatip vb.) engellenmemiş olacaktır” (Yiğit, 2004: 1).

Şenocak'a göre (1983); Ses sorunları, ses tellerinin titreşim kalitesinde ve ses özelliklerinde bozukluğa sebep olan durumlar olarak tanımlanabilir. Bu sorunlar organik (anatomik oluşumların patolojisine bağlı), fonksiyonel ve psişik nedenlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Ses tellerinin yaklaşım ve titreşim özelliğinin, kalitesinin bozulmasına sebep olan; ses teli nodülü, polip, ses teli kanaması, reinke ödemi (ses telinde sıvı birikimi), ses tellerindeki kistler vb. sorunlardır. Bu sorunlar; sesin kötü kullanımı, ses tellerini tahriş eden öksürme, bağırma ve boğaz temizleme, sigara ve içki alışkanlıkları gibi nedenlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Burun tıkanıklığı, sinüzit, farenjit, larenjit, geniz eti, bademcik iltihabı, alt ve üst solunum yolu hastalıkları, alerjik

oluşumlar, gece geç yeme alışkanlığına bağlı reflü gibi sorunlarla da sıkça karşılaşmaktadır” (akt. İleri, 2014: 21).

Sesin sağlıklı olabilmesi, oluşan veya oluşabilecek ses problemlerinin en aza indirilmesi, ses problemlerinin sıklıklarını azaltılması için ses hijyenine büyük önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ses hijyeninin korunması için dikkat edilmesi gerekliliği düşünülmekte olan ifadeler sırasıyla:

- Sesin kullanımından önce bedeni rahatlatan, gevşeten çalışmalar yapmak,
- Sesi kullanmadan önce sesi ısıtmak için, sesi yormamaya özen göstererek yapılan nefes-ses egzersizleri yapmak,
- Seslerine uygun aralıkların dışında ani, ince veya kalın sesler çıkarmaya çalışmamak,
- Gürültülü ortamlarda seslerini kullanmaktan kaçınmak,
- Yüksek sesle konuşmamak ve bağırırmaktan özellikle ani bağırırmalardan kaçınılmak,
- Sesi kullanmadan önce aşırı yemek yememek,
- Sesi kullanmadan önce çikolata, kuruyemiş, kraker gibi boğazda kuruluk sağlayan yiyecekler tüketmemek, tüketilmesi halinde su içmek,
- Boğaz kuruluğunu önlemek için taze sıkılmış meyve suyu veya bir adet meyve (muz vb.) tüketmek,
- Asitli yiyecek ve içeceklerden uzak durmak,
- Aşırı sıcak, aşırı soğuk, aşırı acı ve ekşi yiyecek ve içeceklerden kaçınmak,

- Günlük su tüketimine dikkat etmeleri ve en az 2 litre su içmek,
- Hava kalitesi kötü ortamlardan uzak durmak (Duman, sigara dumanı, gaz vb.),
- Boğaz temizleme hareketi yapmamak, alışkanlık haline getirmemek; yutkunarak veya su içerek oluşan problemin ortadan kaldırmak,
- Beden sağlığına dikkat etmek,
- Sesin olumsuz etkilenmemesi için uyku düzenine dikkat etmek,
- Ses aralıklarına uygun tonda sesi kullanmak,
- Yoğun, stresli zamanlarda ses kullanımını azaltmak ve sesi zorlamamaya dikkat etmeleri gerektiği düşünülmektedir.

“Ayakları uştmek, gereğinden fazla giyinmek veya örtünmek, boğazla ilgili enfeksiyonlarda tedaviyi ihmal etmek ve bu süre içinde sesi yormak zararlıdır” (evik, 2013:69). Boğazda oluşan enfeksiyon tedavisini ihmal etme, uzman başvurusunda bulunmak yerine evde yapılan karışımlarla tedavi olmaya çalışma, sadece hastalığın süresini uzatacağı düşünülmektedir. Belgin (1995) bu konuda; “Sesi korumak amacıyla bazı ilkel karışımları kullanma eğilimi yaygındır. Bu önlemlerin tıp açısından doğrulayıcı bir yönü yoktur. Doğal gıdalar, temiz hava, düzenli yaşam ve ruhsal dengeye sahip olma konusunda gerekli olan özeni göstererek sorunları çözmek en doğrusudur. Özellikle uyarıcı ilaçlar alınmamalıdır” (akt. Çevik, 2013: 68).

2.1.3.1.Ses Hastalıkları Ses Rahatsızlıkları

Vokal Kord Nodülleri: Vokal kord nodülleri erişkin ve çocuklardaki en sık ses kısıklığı nedenidirler. Toplum içinde çok konuşan ve mesleklerini sesleriyle icra eden bireylerde görülme sıklığı diğer meslek gruplarına oranla oldukça fazladır. Vokal kord

nodüllerinin ilk semptomu ses kısıklığıdır. Ses kaba, çatalı veya hafif eforlu tarzdadır. Hastalarda konuşma ve ses için zorlama mevcuttur (Metin v.d., 2003: 40).

Vokal Kord Polipi: Vokal kord polipleri, ses bozukluğuna neden olan ve vokal kordların sık görülen bening hastalıklarından biridir. Genellikle bir akut ses travması nedeniyle vokal kord epiteli altına kanama sonucunda gelişirler. Sesin kötüye kullanımı, enfeksiyonlar, alerji sigara kullanımı, reflü gibi irritasyona yol açan faktörler ve aspirin veya antikoagülan kullanımı diğer sebepler arasındadır (Sağiroğlu, Yücel Ekici, 2017:1).

Vokal Kord Kistleri: Vokal kord kistleri çoğunlukla tek taraflı görülür. Retansiyon kisti ve epidermoid kist olmak üzere iki tipte sınıflandırılırlar. Epidermoid kistlerin oluşumunda özellikle sesin kötüye kullanımı önemli rol oynar. Destek tedaviler ve ses terapisinin etkinliği sınırlıdır, çoğunlukla cerrahi eksizyon gerekir (Ünal ve Tüz, 2014:22).

Reinke Ödemi (Ses Tellerinde Sıvı Birikimi): Vokal kordların 1/3 ön bölümde epitelyum tabakası altında “Reinke boşluğu” bulunmaktadır. Reinke ödemi iki taraflı diffüz polipozistir. Erken evrede iğsi görünümündedir. Daha sonra sıvı birikimi ile polipoid özellik göstermeye başlar. Etiyolojide uzun süreli sigara içimi, alerji ve kronik irritasyon yer almaktadır. Tanı laringoskopik muayene ile konulabilir. Erken dönemde tedavi ses eğitimi iken ileri vakalarda cerrahi gereklidir. Cerrahide önemli olan vokal kordun fonasyonunu sağlayan medial yüzeyin bütünlüğünü korunmasıdır (Çobanoğlu ve Koçak, 2012: 78).

Üst Solunum Yolu Enfeksiyonları: Üst solunum yolları larinksin üzerinde kalan solunum yollarıdır. Enfeksiyonlar viral veya bakteriyel, akut ya da kronik olabilir. Soğuk algınlığı, çeşitli solunum virüslerinin neden olduğu kendi kendini sınırlayan nezle ile ilgili bir hastalıktır. ÜSYE’ler tonsillit, faranjit, rinit, sinüzit, otitis media, influenza, soğuk algınlığı şeklinde sınıflandırılabilir. Ses tellerinde tahrişe yol açan öksürük ve boğaz temizleme hareketleri soğuk algınlığıyla beraber ses kısıklığını artırır. Geniz akıntısı ve alerji de benzer olumsuz etkiler yaratır. Erişkinler yılda

ortalama 2–4 atak geçirir ve her yıl kişi başı yaklaşık 7 gün iş gücü kaybına neden olur (Set ve Avşar, 2013: 51-52).

Reflü (Mide Sıvısının Boğaza Geri Akması): Mide içeriğinin regürjitasyonlu veya regürjitasyonsuz ya da kusma olmaksızın özofagus içerisine geçmesidir. Sağlıklı yenidoğan, süt çocuğu, çocukluk ve erişkin döneminde gün içerisinde çok kez meydana gelen fizyolojik bir durumdur. Birçok atağı sağlıklı kişilerde yemeklerden sonra (3 dakika) kısa süreli olup ya belirtisiz ya da çok azı hafif belirtiler ile seyretmektedir. Mide içeriğinin özofagusa aralıklı ve sürekli geçişi ile ağrı, yutma güçlüğü gibi klinik belirti ve bulgulara, yaşam kalitesinde düşme ve hatta gelişme geriliği, beslenme veya uyku problemi, kronik solunum hastalığı, özefajit, kanama ve apne gibi komplikasyonlara neden olan, genel nüfusun %3 kadarını etkileyen yaygın bir durumdur (Urgancı ve Usta, 2016: 67).

Ses Teli Kanaması: Ses teli kanaması klinik olarak saptanırsa hemen kesin bir ses istirahatine başlanır ve rahatsızlığa yol açan hastalık araştırılır. Ciddi kanamalar ya da mukoza harabiyeti ses telinde sertleşmeye neden olur ve buna bağlı olarak ses tellerinin titreşimleri bozulur. Bu da ses kalitesine yansır. Bu durum genellikle cerrahi yaklaşıma gerek göstermez. Çünkü dokular arasında biriken kan zamanla kendiliğinden dağılır. Özellikle kadınlarda adet dönemlerinde kanama ihtimalinin arttığına dikkat etmek gerekir. Mukoza altındaki kan birikiminin ideal tedavisi henüz belirlenememiştir. Bazen ses telinin üst yüzünden yapılacak bir kesi ile kan birikimini boşaltılması gerekebilir (Evren, 2006: 15).

Mutasyon Bozuklukları: Ses hayat boyu değişmektedir. Bireyin dilbilimsel ve iletişimsel gereksinimlerine uyumlu hızlı geçici değişimler, konuşma yaşamımız boyunca yavaş yavaş değişir. Değişimlerin çoğu çok yavaş olur. Ancak bazılarının, özellikle erkek çocukların çocuk sesinden olgun erkek sesine geçişi gibi dramatik etkileri olabilir. Hormonal gelişmeye bağlı olarak, özellikle erkek çocuklarda daha belirgin olmak üzere, buluş çağında oluşan anatomik ve fizyolojik değişimlerden kaynaklı ses değişimidir (Otacioğlu, 2017:50).

2.2.Din Görevlisi

Din hizmeti hiçbir kişi ayırımı yapmadan bütün insanlara dini konularda insanların ihtiyacı olan bilgilerin ulaştırılması, dinin anlatılması, ibadetlerin yönetilmesi gibi görevleri içermektedir. Ülkemizde din hizmetleri görevini, Diyanet İşleri Başkanlığı yürütmektedir. Din hizmetlerini Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı din görevlileri yerine getirmektedir. Din görevlisi olabilmek için imam hatip liseleri veya ilahiyat fakülteleri mezunu olmak gerekmektedir.

Din görevlilerinde aranılacak özellikleri Hatipoğlu (1992: 99-110); her türlü şartta dengeyi yitirmeme, kendisine yapılan tersliklere müsamahalı davranma, sabır, sessizlik ve barış yolunu seçme olarak ‘yumuşaklık’; Müslümanlara müsamahalı davranmak, ince ve nazik tavır almak, büyülenmeden, kibir ve azametten vaz geçmek olan ‘tevazu’; karşı taraftan gelecek her türlü tersliğe, düşmanlığa, dengesizliğe ve zulme hazır olmalarını gerektiren ‘sabır’; İslam kurallarına bağlılık, her şeyi Allah rızası için yerine getirmek ve dedikleri ile yaptıklarının birbirlerine uygunluğu olan ‘doğruluk’; nefsin örtüsü olarak ifade edilebilecek ‘güzel ahlak’; neye, niçin iman ve teslimiyet içinde olduğunu düşünen ‘şuurlu bir iman’; kulu Allah'a yakınlaştıran ‘ibadetlere devamlılık’ olarak ifade etmektedir.

Din görevlilerinin bilgi, beceri ve sosyal gelişimleri ancak cemaatle kuracakları iyi diyaloglarla mümkün olabilecek bir husustur. Haftanın belli günlerinde ve günün belli saatlerinde, cemaatiyle yüz yüze gelen ve onlara vaaz eden, ders veren bir hoca efendi, kendini yenilemek zorundadır. Böyle bir imkanı ya da zorunluluğu olmayan hoca efendiler kendilerini terk edilmiş hisseder (Yılmaz, 2011: 51).

2.2.1.İmam-Hatip

“İmam, kendisine uyulan, önde bulunan ve önderlik yapan kişi demektir. Terim olarak ise topluma önderlik yapan ve cemaatle kılınan namazlarda kendisine uyulan kişiye imam, yapılan bu göreve de imamlık denir. İmamlık, namazın farz kılınması ile

başlayan ve günümüze kadar gelen önemli bir görevdir. İlk imam Peygamberimizdir” (Yaşaroğlu, 2017: 13)

Bıyık (2018: 1); “Kelime itibarıyla “önder” anlamına gelen imamlığın asırlardır toplum nazarında çok önemli, saygın meslek olarak görülmesi, o makamı temsil eden kişinin üzerine birçok sorumluluklar getirmiş, asırlarca imam ve müezzinlik görevlerinde bulunan din adamları, temsil ettikleri konumun ağırlığınca kendilerini yetiştirmişler, mâbedin içinde dışında, hayatın birçok meselelerinde topluma rehberlik etmişlerdir” şeklinde açıklamıştır. “Hatip, topluluk karşısında etkili ve güzel konuşan, Cuma ve bayram namazlarında hutbe okuyan kişidir. Ülkemizde her iki görevi de bir arada yürüten cami görevlilerine imam-hatip denir” (Yaşaroğlu, 2018: 13).

İmam-hatip; camide namaz kıldırarak, camiye her zaman ibadete hazır bulundurmak, insanlara yol göstermek, cenaze namazı kıldırarak gibi görevleri yerine getirmektedir.

2.2.2.Müezzin-Kayım

“Müezzin, çağrıda bulunan, ezan okuyan, kamet getiren kimsedir. Hadislerde “ezan okuyan, kamet getiren” manasında kullanılır, bazen bu anlamda münadi kelimesi de yer almaktadır. Müezzinler için saih ve mükebbir (tekbir alan) gibi unvanlara rastlanmaktadır. İlk müezzin, ezan ve kameti Resûl-i Ekrem'den öğrenen ve Neccaroğulları'ndan bir kadına ait evin damına çıkarak sabah ezanını okuyan Bilâl-i Habeşî'dir. Asr-ı saâdet'ten itibaren müezzinler sesi güzel ve gür, Kur'ân-ı Kerîm'i iyi okuyan, musikiye vâkıf kimseler arasından seçilmektedir” (Küçükaşçı, 2006: 491-495).

2.2.3.Kur'an Öğreticiliği

Kur'an öğreticiliğinin Kur'an-ı Kerim'i okumasını bilmeyenlere öğretilmesi olduğu bilinmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı din görevlilerinin içerisinde

Kur'an öğreticiliğinin de yer aldığı, Kur'an-ı Kerim'i öğrenmek hem de öğretmenin önemli olduğu, temelinde kişilere Kur'an-ı'nın usulüne göre ve tecvitli yani hatasız okumayı öğretmek olduğu, namaz ve duaların doğru okunuşlarında ve ezberletilmesi ile ilgili çalışmalar yaptıkları bilinmektedir.

“Kur'an öğretimi Hz. Peygamber döneminde başlayan ve günümüze kadar devam eden bir gelenektir. Peygamberimiz Kur'an-ı Kerim okumayı öğrenmek ve öğretmenin önemi hakkında şöyle buyurmuştur: "Sizin en hayırlınız Kur'an'ı öğrenen ve öğretenidir." Müslümanlar, ibadetlerini yerine getirebilecek kadar Kur'an ezberlemeleri ve onu rehber edinebilmeleri için mealini okumalıdır” (Yaşaroğlu, 2017: 22-23).

Kur'an okumayı öğretmek ve ezberletmek amacıyla İslam tarihinde ilk dönemlerden itibaren kurumlar oluşturulmuştur. Ülkemizde Kur'an Kursları, Kur'an-ı Kerim'i usulüne uygun olarak okumayı, ibadetler için gerekli sure, ayet ve duaları öğretmek, hafızlık yaptırmak, Hz. Peygamber'in hayatı hakkında bilgiler vermek amacıyla Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Bu kurslarda eğitim ve öğretim faaliyeti için görevli olan kişiler "Kur'an kursu öğreticisi" olarak isimlendirilir. Kur'an kursu öğreticiliği; adaylık döneminden sonra "Kur'an kursu öğreticisi", "Kur'an kursu uzman öğreticisi" ve "Kur'an kursu baş öğreticisi" kariyer basamaklarına ayrılır. Din görevlisi cami dışındaki bazı ortamlarda da din hizmetlerini yerine getirmektedir. Bu kapsamdaki resmi görevlerden biri cezaevi din görevliliğidir. Cezaevlerinde din hizmetleri Diyanet İşleri Başkanlığı'nca yürütülmektedir (Yaşaroğlu, 2017: 22-23).

2.3.Hitabet ve Dini Hitabet

Hitabet, insanlık tarihinin en eski devirlerinden beri önemini koruyan ve “güzel söz söyleme sanatı olarak” ifade edilen bir sanattır. Hitabet, bir topluluk karşısında bilgi vermek, öğütte bulunmak, onları bir fikre inandırmak, bir konuda ikna etmek, bazen heyecanlandırıp duygulandırmak, bazen de harekete geçirmek için yapılan belîğ,

heyecanlı ve tesirli konuşmadır. Günümüzde pek çok hitabet türünden bahsetmemiz mümkündür. İnsanların ferdî ya da toplumsal olarak çevrelerindeki etkilemeye yönelik tüm sözlü girişimlerini hitabet sanatı çerçevesinde değerlendirmemiz mümkündür. Politik, hukukî, askerî vb. hitabet türleri içerisinde öne çıkan bir hitabet türü de “dinî hitabet”tir (Korukçu, 2011: 366-367).

Kur'an-ı Kerim'de ilahî mesajın insanlara ulaştırılmasına ilişkin pek çok ayette peygambere hitaben, "tebliğ et," "ilet," "çağır," "söyle," "haber ver," "bildir", "anlat," "öğüt ver," "uyar," "hatırlat" ve "tavsiye et" gibi emirler yer almıştır. Rabbimiz, en güzel biçimde konuşulmasını ve insanları birbirine düşürecek, kavgalara sebep olacak kaba, çirkin sözlerden kaçınılmasını emretmektedir. "Kullarıma söyle: "En güzel sözü söylesinler." Görüldüğü gibi burada tatlı sözün, iyi ve etkili konuşmanın önemine dikkat çekilmiştir. Dinî hitabet tebliğ, davet, vaaz, irşad vb. uygulamaları kapsayan çok yönlü bir faaliyettir. Din görevlileri, muhataplarına aktardıkları mesajın anlaşılması ve benimsenmesi için çalışırlar. Bu yüzden hitabet tekniklerini doğru ve etkin bir şekilde kullanmaları gerekir (Uyanık, 2018: 1).

2.3.1.Hutbe

Hutbeler, İslam dünyasında yüzyıllardan beri cami içinde gerçekleştirilen önemli dini ritüellerden biridir. Her hafta cuma günü ve yılda iki kez bayram namazlarında cami etrafındaki tüm müslümanlara seslenme imkanı veren hutbeler, her şeyden önce dini bir temele sahiptir (Altaş, 2008: 481).

“Hutbe kelimesi sözlükte "bir topluluk karşısında yapılan etkileyici konuşma" anlamına gelir. Dini bir terim olarak ise özellikle cuma ve bayram namazlarında yapılan nasihat içerikli konuşmayı ifade eder. Konuşmayı yapan kimseye de hatip denir. Ülkemizde cuma ve bayram günlerinde hutbe okuyup namaz kıldıran din görevlisine imam-hatip denilmektedir. Hutbe, biri diğerinden kısa bir oturuşla ayrılan iki bölümden oluşur. Birinci bölümde Allah'a hamd edilir, kelime-i şهادet getirilir ve Peygamberimize salat ve selam okunur. Daha sonra nasihat ve öğüt içerikli kısa bir

konuşma yapılır. İkinci hutbede ise Allah'a hamt, Peygamberimize salat ve selam ile müminlere dua yer alır. Cuma hutbesi farz namazdan önce Ramazan ve Kurban bayramı hutbeleri ise bayram namazından sonra okunur, bayram hutbelerine cuma hutbesinden farklı olarak tekbir getirilerek başlanır. Hatibin hutbe okurken daha iyi görülmek ve sesini daha iyi duyurmak üzere çıktığı basamaklı mimari unsura minber adı verilir” (Baktır, 1998: 425-428).

2.3.2.Vaaz

Vaaz, insanlara öğüt vermek, onları dinî ve dünyevî konularda bilgilendirerek uyarmak, dinî bilgiler öğretme faaliyeti olarak tanımlanmaktadır. Vaizlik peygamberimizin yaptığı tebliğ işinin günümüzdeki bir uzantısı, onun yaptığı vazifenin bir yansıması ve günümüzdeki uygulamasıdır. Vaaz kültürü özellikle mescit ve camilerin yaygınlaşması ile birlikte, insanların toplu halde buldukları Cuma, bayram ve teravih namazları öncesinde yapılan vaazlarla birlikte daha da büyük gelişme göstermiştir. Vaazdan elde edilmek istenilen gaye cami ya da başka bir ortamda bir araya gelen kişilerin dini bilgilerini arttırmak, duygu ve düşüncelerinde gelişme ve ilerleme sağlamaktır (Korukçu, 2011: 367-368).

“Öğüt vermek, uyarmak, sakındırmak” anlamındaki vaaz dinî hitabet terimi olarak bir topluluğa dini ve ahlaki konularda nasihat etmek, dinleyenlerin kalplerini iyiliğe ısındıracak sözler söylemek, uhrevi mükafat ve azaba dair bilgiler vererek teşvik ve ikazda bulunmak şeklinde ifade edilir. Bu şekilde konuşma yapan erkeğe vaiz kadına vaize denir. İslâmi kaynaklarda mev'iza, tezkîr, irşad, nasihat, tebşîr ve inzâr gibi kavramlar da çok defa vaaz anlamında kullanılmaktadır (Cirit, 2012: 404-407).

Vaizin hitap edeceği kitle ile "uyumu" sağlaması yani dinleyicilerle kendisi arasında duygu ve düşünce birliği meydana getirebilmesi için konu seçiminde titiz davranması gerekmektedir. Vaizin ele alacağı konu cemaatin ilgisini çekebilecek bir konu olmalıdır. Konunun ilgi çekici olması, dinleyicilerin mesleği, gelir ve öğrenim düzeyi, yaşadıkları bölge ile ilgisi olması, güncel olması demektir (Selçuk, 1991: 167).

2.3.3.Dua

Dua bir mümin için, içinde yaşadığı dünya mahbesinden ukbaya, ümide, saadete ve sonsuzluğa açılan nefes ve hayat penceresidir. Dua kelimesi lügatte çağırma, istemek, söylemek anlamlarına gelir. Şeriat ıstılahında ise dergahı ilahiden hayır, rahmet, nimet ve hacet rica etmektir. Kölenin efendisinden, küçüğün büyükten, acizin gücü yetenden, arzu, hacet; sevgi ve ihsan talep etmesi ne kadar tabii ise, müminin de mabudu olan Allah'ı Tealadan yalvarıp yakararak arzuhal etmesi.de en az o ölçüde tabii ve fitridir (Pektut, 1973: 5).

Dua, insanın içten bir şekilde Allah'a sığınmasını ve yakarışını ifade eder. Dua ederken Allah'ın yüceliği karşısında güçsüzlüğümüzü itiraf ederiz, O'nun yardımını ve affını dileriz. Rabbimizin katında duamızla değer buluruz. Bütün ibadatlere ruh ve anlam katan duadır (Parladır, 1994: 530-535).

2.4.Türk Din Musikisi

“Musiki; bir duygu, düşünce veya tabii bir olayı anlatmak amacıyla, ölçülü ve ahenkli seslerin, ritimli ve ritimsiz olarak estetik bir şekilde bir araya getirilmesi sanatıdır. En içten duygular musiki ile dile getirilmiş ve bu özellikleri taşıyan eserler insanlık tarihinin unutulmaz abideleri arasında yer almıştır. Musiki, dinleyenlerin kalplerine neşe ve sevinç verir, insanların din duygularını harekete geçirme hususunda etkili bir araçtır. İslam geleneği musikinin sadece dini duyguların ifadesinde değil, gündelik hayatta da kullanılabileceğini ortaya koymuştur. Peygamberimiz zamanında düğünlerde, bayramlarda, karşılama ve uğurlamalarda, yolculuklarda, savaşlarda musikinin icra edildiği kaynaklarca yer almaktadır” (Uludağ, 2015: 188-190).

Dini müzik, inananları ilahi inanca götüren ve ortak maneviyatta birleşmesini sağlayan, insanların Allah'a veya inançlarındaki Tanrılarına olan sevgilerini, dualarını ses, ritim ve melodi zenginliğiyle ifade edebildikleri bir müzik türü olarak tanımlanabilir. En ilkel topluluklarda bile müzik dini inançlarla kaynaşmış bir halde

görülmektedir. İlkel toplulukların, müziğin ibadet olduğuna ve müzik sayesinde Tanrılarına yaklaştıklarına ve kendilerine verilen sesin Tanrı tarafından kendilerine hediye olarak verildiğine inandıkları görüşü mevcuttur (Keklik, 2006: 32).

Hız. Mevlana, musikinin, ancak Allah aşıkları için ruhun gıdası olabileceğini belirtmiş, "zira musikide gerçek sevgiliye kavuşma ümidi mevcuttur" şeklinde ifade etmiştir. İmam Gazali ise müziğin kendisine tesir edemediği insanın ruhunun, ileri derecede yapısal bozukluk içerisinde olduğunu anlatmış; Kınalızade Ali Efendi de bu türlü insanları "cemad-ı mutlak" (ruhsuz bir varlık) olarak telakki etmiştir (Sezikli, 2013: 538).

"Hz. Peygamberin Kur' an-ı güzel sesle okumaları için ümmetini teşvik etmesi, Müslümanların Kur' an-ı güzel sesle ve hoş nağmeyle okumalarına ve böyle okunan kıraatlere ilgi göstermelerine sebep oldu. Esasen her insanın fitratında mevcut bulunan güzele ve güzel sese ilgi duyma istidadı, bu şekilde dini bir teşvikle birleşince, dini müziğin ortaya çıkması için yeter sebep olabildi" (Uludağ, 2015: 190).

Akdoğan'a göre (2003); "Türk Din Musikisi, "Türklerin kendi dini yaşayışları ile İslam'ı uzlaştırmaları sonucu ortaya çıkardıkları bir musiki çeşidi"dir". Özcan'a göre (2000); Türk Din Musikisi, "Hz. Peygamber (s.a.v.) ve sahabenin tatbikatı ile İslâm tasavvufunun görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan Türklerdeki dinî hayat, zamanla câmilerde, tekkelerde ve çeşitli tarikat toplantılarında yapılan ibadet ve zikir esnasında, birtakım vesilelere binaen ve çeşitli kaideler çerçevesinde icra edilen bir mûsikîyi meydana getirmektedir" (akt. Demirtaş, 2009: 214).

Türk Din Musikisi, Cami ve Tekke Musikisi olmak üzere ikiye ayrılır.

2.4.1.Cami Musikisi

"Camilerdeki ibadet esnasında, namazın içinde veya dışındaki kıraatler ve duaların okunması esnasında oluşur. Bir veya birkaç müezzinin ve imamın bazen de cemaatin iştirakiyle icra edilir. Cami Musikisinin icracıları imamlar ve müezzinlerdir.

İmam namazları kıldırır ve cemaate hitap eder. Müezzin de ezan okur ve ibadet esnasındaki ve aralarındaki duaları okur” (Ak, 2009: 71).

Yüksel’ e göre (2013: 110); Cami musikisi denilince kastedilen; camide icra edilen, gerek ibadet sırasında, gerekse ibadet öncesi ve sonrasında, çoğu zaman irticalen, yani hâfızalardaki melodi kalıplarına belirli ibarelerin döşenmesi şeklinde ortaya çıkan ses musikisidir.

Tanrıokur, Cami Musikisi sahasında eser veren bestekârların, ilhamlarını ses sanatına dökerken uymak zorunda oldukları ve zaman içinde oluşmuş beste kalıpları vardır ki, bunlara cami musikisi formları denmektedir (akt: Yüksel, 2013).

“Cami Musikisini meydana getiren unsurlar ezan, sala, kamet, tesbih duaları, yani namazın sonuna kadar olan dualarla, temcid, münacat, mihrabiye, tekbir, salavat, ilahiler, kaside, mevlit gibi dini hayatımızda çok önemli olan formlardır. Cami Musikisinin ezan, sala, temcid gibi bölümleri genellikle caminin dışında minareden, diğer formlar caminin içinde namaz esnasında veya aralarında ve sonunda okunur” (Ak, 2009: 72). Hz. Peygamber (sav)’in doğduğu gün olan Rabi’ülevvel ayının on ikinci gecesi kutlamalarında Mevlid, Mirac Kandili Kutlamalarında Miraciyye, Cuma ve Bayram günlerinin ihyasında Salâ (Salât), Ramazan ayında Temcid, Muharrem ayında Mersiyye, önemli dinî musikî formları olarak Türk Dinî Musiki tarihinde yer almışlardır (Solmaz, 2017: 329).

Cami Musiki formunda yer alan;

2.4.1.1.Kur’ân-ı Kerîm

Cami musikisinin en önemli formu İslam’ın en büyük mucizesi Kur’an ı Kerim’ dir (Sezikli, 2013: 538). İslam Dini; sanata ve sanatçıya çok önem veren bir dindir. Sanat, bir noktada insanın varoluş meseledir. Hele ki konu mûsikîyse bu önem daha da artmaktadır. Konuyla ilgili, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa (S.A.V.) çok güzel sesiyle Kur’an-ı Kerim okuyan Salim Mevlâ Huzeyfe için: “Ümmetimde

böyle bir kimse bulunduran Allah'a hamd olsun" diyerek Kur'an-ı Kerim'in güzel bir sesle okunmasının önemini vurgulamıştır (akt. Apaydın, 2017: 543).

Cami Musikisi formlarından olan bu form, "Kur'an-ı Kerim'in bestesiz olarak ve musiki usullerine bağlı olmaksızın irticalen (doğaçlama beste ile) okunmasıdır." Tecvide ve tertil kurallarına riayet etmek şartı ile hemen her makamdan okunabilir. Kur'an'ın güzel sesle okunması İslam'ın bir emridir. Güzel ses Kur'an'ın güzelliğini artırdığı gibi, dinleyenlerin ondan etkilenmesine de vesile olur (Demirtaş, 2009: 216).

Meragi, musiki ilminin amacı başlığı altında şu satırları yazmıştır: "Musiki ilminin gayesi, bu fennin icrasıyla ortaya çıkan ve arka arkaya gelen kuvvetlerle güzel nağmeler ortaya çıkararak dinleyicilere ulaştırmaktır. Bu durumda güzel nağmelerin bilgisine muhtaç olduk. Bizim, Kur'an 'ı güzel sesli okuyucular tarafından doğal bir sesle okunmasına görevli olduğumuz gibi, musiki icrasında da soydan gelen hoş sesli okuyuculara ihtiyacımız vardır. Söz konusu musiki bilgileri, güzel sesleri bir araya getirdiğinden; bu, nur üstüne nurdur. Nebevi bir hadise dayanılarak amel edilip Kur'an dinlemenin zevkini ve huzurunu verir. Eğer bizim nağmelerle ilgili bir bilgimiz olmazsa muhtemelen tizliğini ve pestliğini ayarlayamayız ve dinleyenleri nefrete sürükleriz ki; Allah korusun, Kur'an okumaya, nağmelerin uyumsuzluğu sebebi ile nefret oluşur. Bu sebepten Mustafa (a.s.) buyurmuştur ki: "Kur' an 'ı seslerinizle güzelleştiriniz, çünkü güzel ses Kur'an'ı iyi düşünmeyi arttırır". Bu nedenle mutlaka Kur'an okunurken seslerin uyumsuzluğundan kaçınılmalıdır. Peygamber (a.s.) 'in tabinjle: "Her şeyin bir tatlı yolu vardır, Kur'an'ın tatlı yolu da onu güzel bir sesle okumaktır" (Sezikli, 2013: 540).

2.4.1.2.Ezan

Ezan kelime olarak Arapçada e-zi-ne kökünden mastar, tef'il babından b ve ilâ harfi cerleriyle kullanılırsa bildirme, çağırma ve davet etme anlamlarına gelmektedir. Ezanı okuyan kişiye de müezzin denir. Terim olarak İslâmiyet'te namaz vaktini bildirmek için yapılan çağrıya ezan denir (Kamiloğlu, 2010: 222).

Yüksel'e göre (2013:111); Ezanın kelime manası, bildirmektir. Istılâh (te - rim) manası ise, Cuma ve beş vakit namaza müslümanları davet etmek için, istenilen makamdan ve mümkün olduğu kadar sade ve geçkisiz, zühdî bir üslûpta ve musiki usulleri kullanılmadan irticali olarak okunan bir çeşit cami musikisi formudur.

Ezanın farklı kaynaklarda aynı anlamlara gelen birçok tanımıyla karşılaşılmaktadır. “Cami musikisinin en önemli formlarından birisi olan ezan, Müslümanlara günde beş kere farz namaz vakitlerini bildiren bir çağırıdır. Bu çağrı sade zahidane ve güzel bir ses ile usulsüz (ritimsiz), ancak okunduğu makama hakim olarak icra edilir” (akt: Kamiloğlu, 2010).

Dinin müziğe verdiği önemin büyüklüğünü, insan üzerinde etkisi olan gün içerisinde vakitlerini haber veren ezanların farklı makamlarda okunmasıyla anlaşılmaktadır. Editörlüğünü Prof. Dr. Ahmet Hakkı Turabi'nin yaptığı Türk Din Mûsikîsi Formları eserinde ezan hakkında şu bilgiler verilmektedir: “Türk Musikisi'nde dinî mûsikînin câmi mûsikîsinin en önemli formu olan ezan; müezzin tarafından, çeşitli makamlarda imkân dahilinde sade, geçkisiz, zahidane bir üslûp içerisinde ve usulsüz (ritimsiz) okunur. Ezanlar ekseriyetle vakitler çerçevesinde sabah ezânları sabâ, öğle ezanları Uşşak, ikinci ezanları Rast, akşam ezanları segâh, yatsı ezanları da hicaz makamlarında okunmuştur. Bununla birlikte eviç, ırak, bayatî, neva, dilkeşhaveran, hüzzam, ısfahan ve hüseyinî makamlarında da okunabilir” (Bıyık, 2018: 2).

Ezanların vakitlere göre makamlarının düzenlenmesi, Türk Kültüründe diğer İslam ülkelerinden daha fazla gelişmiştir. Her vakte göre uyumlu değişik makam gurupları tertip edilmiştir. Ülkemizde okunan ezanlar, Türk mûsikîsi zevkini geçmişten geleceğe taşıyan en önemli değerlerimizden birisidir. Ezanlar aynı zamanda türkülerimize ve şarkılarımıza geçmiştir (Kamiloğlu, 2010: 235).

2.4.1.3.Kamet

İkameden gelir. Ayağa kalkmak demektir. Cami içerisinde müezzin tarafından aynı ezanın metniyle okunur. Sadece “Hayye’alelfehi” bölümünden sonra; “Kadikametissalah” eklenir. Kamet, ezanın aksine abdestsiz getirilemez. Farz namazlardan önce okunan Kamet, bu namazları geciktirmemek için süratli ve konuşur gibi düz bir lahinle okunur (Ak, 2009: 76).

Yüksel’e göre (2013: 111); Kamet, kelime olarak dikilmek, ayakta kalmak, başlamak anlamlarına gelir. İstilah olarak, farz namazlardan önce, namazın başladığını cemaate bildirmek amacıyla, ezana göre daha hızlı ve biraz daha alçak sesle okunan bir çeşit cami mûsikisi formu anlamına gelmektedir. Buna kamet getirmek de denir. Ezandaki sözlerin aynısı olup, sadece “Hayye ale’l-felâh”tan sonra iki defa “Kad kâmeti’s-salâh” cümlesi ilâve edilir. Kâmet esnasında ayakta durulur ve kıbleye dönülür.

2.4.1.4.Tekbir

Sezikli’ye göre (2013:554); Kelime manası Cenab-ı Hakk’ı yüceltmek büyüklüğünü ifade etmek demektir. Segah makamında Buhurizade Mustafa Itri'nin bestesidir. Durak Evferi usulünde olsa da toplum tarafından serbest bir icra tarzı ile okunur. Yeryüzünde hiçbir eser Itri'nin tekbiri kadar yaygın bir şekilde okunmamıştır. Metni şu şekildedir:

"Allahu ekber Allahu ekber la ilahe illallahu vallahu ekber Allahu ekber velillahi'lharnd."

2.4.1.5.Salat

Sala/Salât; Arapçada Dua ve Namaz anlamlarına gelir. Hz. Muhammed (sav) için Cenab-ı Allah'a rahmet ve selâmını bildiren Arapça sözlü dinî eserlerdir. Çeşitli makamlarda bestelenmişlerdir. Sabah Salâsı, Cuma ve Bayram Salâsı, Cenaze Salâsı ve Salât-ı Ümmiyye gibi çeşitleri mevcuttur. Salâ ve Salât tabirlerinin her ikisi de kullanılır. Salât ü selâm okumanın Anadolu'da genellikle bir cenaze haberini insanlara duyurmak, Cuma namazının haber verilmesi, mübarek gün ve gecelerin kutlamalarının bir nişanesi olarak bilinmektedir. Salâlar, okuyanların mûsikî bilgisi ve mahareti ölçüsünde okunmaktadır. Meşk usûlü ile öğrenilen Salât-ü Selâmlar, her okuyanda farklı bir güzellik ve mûsikî zevki olarak karşımıza çıkmaktadır (Solmaz, 2017: 326-327).

Salatlar saba salâtı, Cuma ve bayram salâtı, cenaze salâtı, salat-ı ümmiye ve salat-ü selam olmak üzere sınıflandırılabilirler. Sabah salâsının bestesi İtriye aittir ve dilkeşhaveran makamındadır. Cuma ve bayram salâtları ise bayati makamında ve durak evferi usulündedir. Hatipzakiri Hasan Efendi'ye ait olan bu salalar, genellikle caminin içerisinde ve cemaatin katılımı ile okunur. Yine Hasan Efendi'ye ait olan Cenaze salâsı, mevta musalladan alınıp kabre konuluncaya kadar okunan saladır. Bu sala da yine cemaatin iştiraki ile okunur. Salat-ı ümmiye ise, ünü sınırlarımızı aşan ve bütün İslam aleminin benimsediği bir saladır. Türk musikisi açısından önemli bir eserdir. Zira melodi olarak girift olmayan İtri veya Hatipzakiri Hasan Efendi'ye ait olduğu söylenen bu eser, inanan inanmayan dinleyen herkesin duygularına hitap etmektedir (Sezikli, 2013: 547).

2.4.1.6.Tesbih

“Tesbih'in istilahi olarak şöyle tarif edildiği görmekteyiz: “Allah'ı kutsal yüceliğine lâyık olmayan kusurlardan, gerek söz gerek kalb ile tenzih etmek, uzak tutmaktır”. Başka bir ifade ile “Tesbih” Allah'ı türlü noksanlıktan beri kılmak, O'nu üstün sıfatlarıyla vasıflandırmak; Onun bir ve tek, yüceler yücesi olduğunu her zerrenin gerek lisan-ı hal gerekse lisan-ı kal ile haykırmasıdır (Dungaj, 2006: 5).

2.4.1.7.Mevlit

Mevlit'in Hz. Muhammed'in hayatını, ahlakını ve fiziki özelliklerini övgüyle anlatan eser olduğu bilinmektedir. Aymutlu (1995); "Hz Muhammed'in doğum gününü kutlamak için yapılan mevlit töreni Hz Peygamber döneminden asırlarca sonra ortaya çıkmış olmasına rağmen halk dindarlığını önemli ölçüde etkileyen öğeler arasında yer almaktadır. Mevlit törenleri ortaya çıktığı ilk dönemlerden itibaren günümüze kadar Müslümanlar arasında asırlarca devam etmiş ve İslam dünyasının her yerinde benzer şekillerde uygulanmıştır" (akt. Kızıl, 2012: 116).

Türk din mûsikisinde mevlid, Osmanlı coğrafyasında yoğun bir ilgi gören Süleyman Çelebi'nin Türkçe yazdığı Vesiletü'n-necât adlı mesnevinin besteli veya kendine has bir şekilde irticâlen okunmasını ve bu maksatla yapılan törenleri ifade eder. Söz konusu eser Anadolu'da olduğu gibi asıl isminden çok Mevlid-i Nebi, Mevlid-i Şerif ve Mevlid olarak tanınmıştır (Sezikli, 2016: 484).

Aruçi ve İsmaili mevlid ile ilgili; "Bütün merasimlerine dahil etmiştir. Yeni doğan çocuğun sevincini, çocuğu sünnet ettirirken, hac farızasını eda edip geri döndüklerinde ve bunun gibi hayırlı vesilelerle hep mevlid okutulmuştur. Ölünün ardından da mevlid okutulması, mevlidin hem sevinci paylaşımında hem de acının dindirilmesinde yer aldığı bir göstergesidir. Her aile en az senede bir defa mevlid okutmaya gayret etmiştir. Hatta şekerin kıt olduğu yıllarda aileler mevlid merasiminde şeker olsun diye yıl boyunca şekeri ölçülü kullanmak zorunda kalmışlardır. Rebiülevvel ayı mevlid ayı olarak bilinmiş hatta bu ayda doğan çocuklara "Mevlüt" veya "Mevludin" ismi verilmiştir" (akt. Sezikli, 2016: 485).

2.4.1.8.İlahi

İlâhî, kelime olarak, "Allah'a ait, Allah ile ilgili" manasına gelen ilâhî, terim olarak, "dinî ve tasavvufi duyguları dile getirmek amacıyla, hece vezniyle yazılmış

şairlerin, çeşitli makam ve usullerde bestelenmesinden meydana gelmiş dinî mûsikî eserleri” manasına gelmektedir (Kolukırık, 2017:38).

İlâhî, cami ve tekkelerdeki ibadet meclislerinde, mevlit merasiminde, teravîh namazında ve çeşitli dinî toplantılarda icra edilen ortak bir formdur. İlâhîler, besteleniş, melodik kuruluş ve kullanılışlı olması açısından, diğer dinî eserlere göre daha kolay ve anlaşılabilir eserler olup, samimi ve özentisizdir. Koro halinde okunmak için bestelenmiş olduğunda “cumhur ilâhî” adını alır. İlâhî, aynı zamanda Dinî Mûsikî eserlerine verilen genel bir isim olup, Hz. Peygamberi övüyorsa “Nât”, Arapça ise “Şuğul”, Bektaşîlere aitse “Nefes”, Durak Evferi usulü ile bestelenmişse “Durak”, Hz. Muhammed (s.a.s.)’in sıfatlarını dile getiriyorsa “Tevşih” gibi isimler alır (Kolukırık, 2017:38).

İlahilerin çoğunluğunun Yunus Emre’ye ait olduğu ve insanlar arasında bu ilahilerin yaygın olduğu bilinmektedir. Günümüzde ilahi sözleri yazan ve bunları notaya geçirebilen, beste yapabilen, öğrenmeye gönüllü, ilahileri öğretebilecek kişilerin azaldığı görülmektedir. İlahilerin farklı bir tavrı olduğu bilinmekte, şarkı ve türkülerden farklılık göstererek ayrılmakta olduğu düşünülmektedir. İlahiler farklı Türk müziği makamlarında bestelenebilir fakat ilahi formunu değiştireceği için hareketlilik katan makamların kullanılmaması gerekliliği bilinmektedir.

2.4.1.9.Tevşih

Tevşih, lügatte süslemek manasına gelmektedir. Musikimizde ise, mevlidi süslemek maksadı ile besteli birtakım naatlara verilen addır. Tevşihler genellikle büyük mutasavvıf şairler tarafından yazılmış kıtalardır. Efendimizi methetmek için veya miracını anlatmak için yazılan bu güfteleri, bestekarlar, adeta yarışmasına bestelemişlerdir. Bu sebeple tevşihler, dini musiki repertuarımızda büyük bir yekun tutarlar. Mesela, güftesi Ömer Ruşeni'ye ait olan "çün doğup tuttu cihan yüzünü hüsnün güneşi" mısrası ile başlayan na't, otuza yakın bestekar tarafından bestelenmiştir (Sezikli, 2013: 554).

2.4.2. Tekke Musikisi

Özalp'a göre (2000: 111); Tekke Musikisi, "İslâm Dini çerçevesi içinde kurulmuş olan birçok tarikatta, oturarak ya da ayakta olmak üzere değişik biçimlerde, ağır ve yürük usûllerle yapılan âyinlerde, gerek raks için, gerekse kesin bilgiye ulaşmak ve kendinden geçip dünyayı unutmak gayesiyle bestelenmiş eserlerin bütününden oluşan mûsikîye denmektedir" (akt. Demirtaş, 2009: 214-215).



3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın niteliği, çalışma grubu, araştırma sırasında verileri toplamada kullanılan araçlar, verilerin toplanması, toplanan verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler ile araştırmanın amacına ulaşabilmesi açısından geçerli ve güvenilir sonuçların elde edilebilmesi için yapılan çalışmalar ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

3.1.Araştırmanın Türü

Araştırma, betimsel özellik taşımakta olup nitel yöntem izlenmiştir. Nitel araştırma; kelimeler ya da gözlemler gibi ölçülmesi zor olan nitelikler üzerine odaklanan ve niteliklerin yorumlanmasına ve çözümlenmesine dayanan araştırma türü. (Ersoy ve Yalçınoğlu, 2015: 20) Araştırmada din görevlilerinin seslerini kullanırken yaşadıkları problemleri belirleyebilmek amacıyla nitel araştırmada veri toplama araçlarından olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Görüşme, bir yönüyle yüz yüze anket yöntemi ile bilgi toplamaya benzer. Ancak, uygulanışı oldukça farklıdır. Önce esas konuyla ilgili bir soru sorulur. Bu soruya alınan yanıtı göre, önce esas konu ile ilgili bir soru sorulur. Bu soruya alınan yanıtı göre, daha ayrıntılı bilgi edinmek için ikinci soru ve gerekli ise onun da altında yatanı öğrenmek için üçüncü soru sorulur. Buradaki birinci soru açık uçlu bir soru olur. Görüşülen kişinin serbestçe her türlü bilgiyi vermesine olanak tanınır. (İslamoğlu ve Alınacı, 2014: 88)

Araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile yapılan görüşmelerle kayıt altına alınan veriler betimsel içerik analizi ile çözümlenmiş, elde edilen veriler temalar ve kodlara dönüştürülmüştür.

3.2.Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Ankara ili Keçiören Merkez ilçesinde görev yapan 20 din görevlisi oluşturmuştur. Çalışma grubu kolay ulaşılabilirlik ilkesi göz önünde bulundurularak seçilmiştir.

3.3.Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin elde edilmesi için, kaynak ve arşiv tarama gibi betimsel, görüşme ve gözlem için nitel veri toplama araçları kullanılmıştır.

Araştırmanın problem cümlesinden yola çıkılarak oluşturulan alt problemler ile doğrudan ya da dolaylı biçimde ilgili olan ve ulaşılabilir makaleler, tezler, bildiriler gibi yazılı kaynaklar taranmıştır. Bu kaynaklar incelenerek konu ile ilgili olan bilgilere ilgili bölümlerde yer verilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmada nitel veri toplama aracı olan görüşme yöntemi, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu karşılaştırmalı sonuçlar elde etmek amacıyla tercih edilmiştir. Görüşme formunda katılımcıların (Ek-1) kişisel bilgileri, ses eğitimi durumları, seslerini kullanma durumları, yaşadıkları ses problemlerini ele alan 19 soru oluşturmuştur. Araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme sorularının (Ek-1) kolay anlaşılma çok boyutlu olmama, yanıtlayıcıyı yönlendirmeme gibi ilkelere dikkat edilmiştir. Hazırlanan görüşme formu (Ek-1) alan uzmanı üç kişiye inceletilmiş, uzmanlarca gerekli görülen değişikliklerden sonra geçerliliği sağlanmıştır.

Araştırmanın verileri ses kaydı yapılabilecek, çalışma grubunun kendilerini kolay ifade edebilecekleri ortamlarda toplanmıştır. Görüşme soruları (Ek-1) her katılımcıya aynı şekilde yöneltilmiştir. Yapılan görüşmelerde ses kayıt cihazı ve not alma tekniği birlikte kullanılmıştır. Araştırma süresince yapılan tüm görüşmeler araştırmacı tarafından bire bir gerçekleştirilmiştir.

3.4.Verilerin Çözümlemesi

Görüşme yoluyla elde edilen verilerin çözümlemesinde içerik analizi kullanılmıştır. Görüşme formlarından (Ek-1) elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak kodlamalar oluşturulmuştur. Sonrasında kodlar bir araya getirilerek araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturacak temalar (kategoriler) belirlenerek betimsel ve içerik analizleri yapılmıştır.



4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmayla ilgili bulgular, yorumlar ve ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Bulgular, geliştirilen alt problemlerin sırasına göre yapılmıştır.

4.1.DİN GÖREVLİLERİNE İLİŞKİN DEMOGRAFİK BULGULAR

Araştırmaya katılan din görevlilerinin yaş, hizmet yılı ve eğitim durumları Tablo 4.1 'de verilmektedir.

Tablo 4.1.Din Görevlilerine İlişkin Demografik Bulgular

Değişkenler	Kategori	Frekans
Yaş	18-25	2
	26-30	3
	31-35	2
	36-40	2
	41-45	3
	46-50	6
	51 ve üzeri	2
Hizmet Yılı	0-5 Yıl	6
	6-10 Yıl	1
	11-20 Yıl	3
	21-35 Yıl	10
Eğitim Durumu	Lise	1
	Önlisans	16
	Lisans	3

Tablo 4.1' de katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımı ele alınmaktadır. Katılımcıların en fazla 46-50 yaş aralığında 6 kişi oluşturmuştur. Daha sonra ise sırasıyla 3 kişi 26-30 yaş aralığı, 3 kişi 41-45 yaş aralığında, 2 kişi ile 18-25, 2 kişi ile 31-35, 2 kişi ile 36-40 ve son olarak da 2 kişi 51 ve üzeri yaş aralığından

oluşmuştur. Katılımcıların yaş dağılımına göre incelendiğinde büyük çoğunluğu 46-50 yaş arasındaki orta yaşta olduğu gözlemlenmiştir.

Katılımcıların 10 kişi ile en fazla 21-35 yıl arasında deneyimden oluşan din görevlilerinden oluşmaktadır. Daha sonra ise sırasıyla 6 kişi 0-5 yıl deneyim aralığı, 3 kişi 11-20 yıl deneyim aralığı ve son olarak da 1 kişi 6-10 yıl deneyim aralığından oluşmuştur. Katılımcıların deneyim yılları dağılımına göre incelendiğinde büyük çoğunluğu 21-35 yıl deneyimi olduğu gözlemlenmiştir.

Araştırmaya dahil olan din görevlilerinin eğitim düzeyine baktığımızda en fazla 16 kişi ile Ön lisans mezunları yer almaktadır. Devamında ise 3 kişi ile Lisans mezunlarının yer aldığı ve son olarak da 1 kişi ile Lise mezunlarının yer aldığı gözlemlenmiştir. Din görevlilerinin büyük bir çoğunluğunun okuma düzeylerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

4.2.DİN GÖREVLİLERİNİN SES EĞİTİM DURUMLARINA İLİŞKİN BULGULAR

4.2.1.Din Görevlilerinin Ses Eğitime İlişkin Hizmet İçi Bir Kursu Katılıp Katılmama Durumlarına İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin ses eğitim durumlarına ilişkin herhangi bir kursa katılıp katılmama durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.2.'de verilmiştir.

Tablo 4.2.Din Görevlilerinin Ses Eğitimine İlişkin Hizmet İçi Bir Kursa Katılma Durumu

Temalar	Frekans (f)	Kodlar
Ses Eğitimine İlişkin Hizmet İçi Kursa Katılmadım	15	-Ses Eğitimi gibi kursların açılmaması -Camide tek görevlinin olması -Cemaat Tepkisi
Ses Eğitimine İlişkin Hizmet İçi Kursa Katıldım	5	-Özel Ders -Din görevlileri ile etkileşim

Tablo 4.2.'de görüldüğü gibi din görevlilerinin ses eğitim durumlarına ilişkin herhangi bir kursa katılıp katılmama durumları incelendiğinde, mülakata katılan din görevlilerinden 15 kişi ses eğitimi ile ilgili hizmet içi kursa katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Mülakata katılan din görevlilerinden 5 kişi ise ses eğitimi ile ilgili kurslara katıldıklarını ifade etmektedirler. Ses eğitimine ilişkin hizmet içi kursa katıldım diyen din görevlilerin sayısı, katılmayanlardan daha azdır.

Tema 1: Ses Eğitimine İlişkin Hizmet İçi Kursa Katılmadım

Araştırmaya katılan D9, ses eğitimi ile ilgili hizmet içi herhangi bir kursa katılmadığını ifade etmiş, 'Ezan kursları dışında kurs hiç açılmıyor. Camide tek görevli ben olduğum için bu kurslara katılamıyorum. Camide olmadığım zamanlarda cemaatle problem yaşamamak için tepki almamak için katılmıyorum' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D11, ses eğitimi ile ilgili hizmet içi kurslar ile ilgili 'Sekiz günlük bir seminere katıldım. Onda da hızlı gösterip geçtiler' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D19, ses eğitimi ile ilgili hizmet içi herhangi bir kursa katılmadığını 'Daha önce ses ile ilgili hiçbir eğitim deneyimim olmadı' cevabını vermiştir.

Tema 2: Ses Eğitime İlişkin Hizmet İçi Kursa Katıldım

Araştırmaya katılan D7, ses eğitimi ile ilgili hizmet içi kursa katıldığını şu sözlerle ifade etmiştir: “TRT çocuk korosundan bir eğitim almıştım. Ailemin bireyleri imamlık yapıyor onlarla etkileşim içerisindeyim.”

Araştırmaya katılan D10, ses eğitimi ile ilgili hizmet içi kursa katıldığını ‘Bir hocayla tanışmıştım o bana ses ile ilgili bilgiler öğretti’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D12, ses eğitimi ile ilgili hizmet içi kurs olarak diksiyon derslerine katıldığını ifade etmiştir. ‘Diksiyon dersine katılmıştım. Hutbe okurken yardımcı olur diye. Ve çokta etkili oldu. Hutbeyi okuduktan sonra cemaatten okuduğunuz hutbeyi alabilir miyim diye soranlar bile oldu.’

Araştırmaya katılan D18, ‘Dini musiki ve şan (Cengizhan Sönmez)’ cevabını vermiştir.

Elde edilen bulgulardan yola çıkarak din görevlileri için müzik eğitimiyle ilgili herhangi bir hizmet içi kursun açılmadığı, bazı camilerde müezzin olmadığı için imamın açılan kurslara katılım sağlayamadıkları, kurslara katılamamalarının bir sebebinin de cemaatin tepki verebileceği, katılımcı din görevlilerinin hizmet içi kurslar dışında farklı kişi ve kurumlardan ders aldıkları söylenebilir.

4.2.2.Din Görevlilerinin Herhangi Bir Ses Eğitimi Alıp Almama Durumlarına İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin ses eğitim durumlarına ilişkin herhangi bir ses eğitimi alıp almama durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.3.’de verilmiştir.

Tablo 4.3.Din Görevlilerinin Ses Eğitim Durumlarına İlişkin Herhangi Bir Ses Eğitimi Alıp Almama Durumları

Temalar	Frekans (f)
Ses Eğitimi Almadım	15
Ses Eğitimi Aldım	5

Tablo 4.3.'de görüldüğü gibi din görevlilerinin ses eğitim durumlarına ilişkin herhangi bir ses eğitimi alıp almama durumları incelendiğinde, mülakata katılan din görevlilerinden 15 kişi ses eğitimi almadıklarını ifade etmişlerdir. Mülakata katılan din görevlilerinden 5 kişi ise ses eğitimi aldıklarını ifade etmişlerdir.

Tema 1: Ses Eğitimi Almadım

Araştırmaya katılan D3, “Ses eğitimim yok ve hiç eğitim de almadım. Küçüklükten beri cami terbiyesiyle büyüdüğümüz için kulak aşinalığımız var” ifadesiyle herhangi bir ses eğitimi almadığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan D5, ses eğitimi almadığını; ‘Sürekli bir kursa katılmadım. Ama çevremde yeni tanıştığım arkadaşlarla birlikteyken muhabbet ederken öğrendim’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D9, ses eğitimiyle ilgili ‘Özel bir ders almadım. Ortaokulda bir hocam ilahileri makamlarına göre bize öğretti. O ilahilerden makamlar aklımda kaldı’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D12, ses eğitimiyle ilgili ‘Hayır ama olsa alırdım. Mevlit okurken sesimi nasıl kullanacağımı bilmek isterdim. Allah insanlara, beşikten kabre kadar ilmi takip edin diyor, bende öğrenmek bilmek isterdim’ şeklinde ifade etmiş ve öğrenmeye istekli olduğunu vurgulamıştır.

Tema 2: Ses Eğitimi Aldım

Araştırmaya katılan D17, “Şan ve diksiyon eğitimi” aldığını ifade etmiştir.

Temalar incelendiğinde katılımcıları büyük çoğunluğunun ses eğitimi almadığı, alanların ise kısa süreli olarak diksiyon eğitimi, dini eğitim aldıkları, ayrıca katılımcıların kulaktan kulağa yayılan bilgiler ve deneyimlerden yararlandıkları söylenebilir.

4.2.3.Din Görevlilerinin Ezan, Mevlit, Kur’an-ı Kerim, İlahi vb. Daha İyi Okuyabilmek İçin Eğitim Alıp Almama Durumlarına İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin Ezan, Mevlit, Kur’an-ı Kerim, İlahi vb. Daha İyi Okuyabilmek İçin Eğitim Alıp Almama durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.4.’de verilmiştir.

Tablo 4.4.Din görevlilerinin Ezan, Mevlit, Kur’an-ı Kerim, İlahi vb. Daha İyi Okuyabilmek İçin Eğitim Alıp Almama Durumları

Temalar	Frekans (f)
Ezan, Mevlit, Kur’an-ı Kerim, İlahi vb. Daha İyi Okuyabilmek İçin Eğitim Almadım	13
Ezan, Mevlit, Kur’an-ı Kerim, İlahi vb. Daha İyi Okuyabilmek İçin Eğitim Aldım	7

Tablo 4.4.’de görüldüğü gibi din görevlilerinin Ezan, Mevlit, Kur’an-ı Kerim, İlahi vb. daha iyi okuyabilmek için eğitim alıp almama durumları incelendiğinde, mülakata katılan din görevlilerinden 13 kişi herhangi bir eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Mülakata katılan din görevlilerinin 7 kişi ise eğitim aldıklarını ifade etmektedirler.

Tema 1: Ezan, Mevlit, Kur’an-ı Kerim, İlahi vb. Daha İyi Okuyabilmek İçin Eğitim Almadım

Araştırmaya katılan D1, Ezan, Mevlit, Kur'an-ı Kerim, İlahi vb. daha iyi okuyabilmek için eğitim almadığını ve 'Kendi kendime bol bol kaset dinledim bu şekilde kendimi geliştirdim. Büyüklerin önerilerinden öğrendim' şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan D2, Mevlit, Kur'an-ı Kerim, İlahi vb. daha iyi okuyabilmek için eğitim almadığını ama "çevremdeki hocalardan gördüklerim ile öğrenmeye çalıştım" cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D3, Mevlit, Kur'an-ı Kerim, İlahi vb. daha iyi okuyabilmek için eğitim almadığını: 'Hiç eğitim almadım. Eksikliğini hissediyorum. Makamları bilmiyorum. Sabah ezanı Saba makamı mesela ama bunu çoğu imam makamına uygun olarak okumuyor' Mevlit, Kur'an-ı Kerim, İlahi vb. daha iyi okuyabilmek için açılacak bir kursa katılmak istediğini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan D4, Mevlit, Kur'an-ı Kerim, İlahi vb. daha iyi okuyabilmek için eğitim almadığını, sebebinin 'Bizlere bu kurslar hiç çıkmadı bu yüzden herhangi bir eğitim alamadım' olarak ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan D6, Mevlit, Kur'an-ı Kerim, İlahi vb. daha iyi okuyabilmek için eğitim almadığını ve 'birkaç ilahiyi koro halinde söyledim. Bunun dışında hiçbir eğitim almadım. Bu ilahi korosuna katılmamda on yıl öncesindeydi' diyerek açılacak kurslara katılmak istediğini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan D10, 'Dinleyerek makamları öğrendim. Hocam söylerdi ben tekrar ederdim' ifadesinde bulunarak Ezan, Mevlit, Kur'an-ı Kerim, İlahi vb. daha iyi okuyabilmek için hocasından ve kasetlerden öğrendiğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan D11, 'Sanat müziği dinleyerek makamları öğrendim' cevabını vermiştir.

Tema 2: Ezan, Mevlit, Kur'an-ı Kerim, İlahi vb. Daha İyi Okuyabilmek İçin Eğitim Aldım

Araştırmaya katılan D5, Kur'an-ı Kerim'i güzel okuma dersi aldığı; Mevlit, ezan ve Kur'an-ı iyi güzel makamsal okumak için video izlediğini, araştırdığını ve öğrendiğini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan D9, Mevlit, Kur'an-ı Kerim, İlahi vb. daha iyi okuyabilmek için 'Kısa bir süre ezan ile ilgili bilgi aldık. Kaset dinleyerek, hocalarımızın seslerini dinleyerek taklit ederek öğrendim' diyerek kendini geliştirdiğini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan D12, Mevlit, Kur'an-ı Kerim, İlahi vb. daha iyi okuyabilmek için hizmet içi eğitimlere ve özel derslere zaman zaman katıldığını '1990 yıllarında 40 gün boyunca diksiyon ve makam dersleri verilmişti' diyerek daha faydalı olabilmek için eğitim almak istediğini vurgulamıştır.

Araştırmaya katılan D17 Kur'an talim dersleri, makam ve şan dersleri aldığını ifade etmiştir.

Katılımcıların cevapları doğrultusunda Ezan, Mevlit, Kur'an-ı Kerim, İlahi vb. daha iyi okuyabilmek için eğitim aldık diyenlerin, resmi kurumlar dışında kişinin kendi çaba, isteği doğrultusunda aldığı, ayrıca aldıkları eğitimin yeterli seviyede olmadığı, çoğu imamın aldığı eğitimlerin mesleğe başlama süreçlerinde olduğu, sonraki süreçlerde eğitime katılmadıkları, kurslara katılamama sebeplerinin cemaatten görebilecekleri tepki olduğu söylenebilir.

4.2.4.Din Görevlilerinin Sesin Oluşumuna ve Kullanımına İlişkin Temel Bilgilere Sahip Olup Olmama Durumlarına İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin sesin oluşumuna ve kullanımına ilişkin temel bilgilere sahip olup olmama durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.5.'de verilmiştir.

Tablo 4.5.Din Görevlilerinin Sesin Oluşumuna ve Kullanımına İlişkin Temel Bilgilere Sahip Olup Olmama Durumları

Temalar	Frekans (f)	Kodlar
Sesin Oluşumuna ve Kullanımına İlişkin Temel Bilgilere Sahip Değilim	12	-Eğitim alınmaması -Katılım sağlayacakları kursların açılmaması
Sesin Oluşumuna ve Kullanımına İlişkin Temel Bilgilere Sahibim	8	-İnternette elde edilen bilgi -Kısa süreli özel ders alınması -Diğer din görevlileriyle etkileşim

Tablo 4.5.'de görüldüğü gibi din görevlilerinin sesin oluşumuna ve kullanımına ilişkin temel bilgilere sahip olup olmama durumları incelendiğinde, mülakata katılan din görevlilerinden 12 kişi sesin oluşumuna ve kullanımına ilişkin temel bilgilere sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. Mülakata katılan din görevlilerinden 8 kişi sesin oluşumuna ve kullanımına ilişkin temel bilgilere sahip olduklarını ifade etmektedirler.

Tema 1: Sesin Oluşumuna ve Kullanımına İlişkin Temel Bilgilere Sahip Değilim

Araştırmaya katılan D1, sesin oluşumu ve kullanımı ile ilgili temel bir bilgiye sahip olmadığını, sesin oluşumu ve kullanımını bilinebilmesi için öncelikle eğitim alınması gerektiğini vurgulamıştır.

Araştırmaya katılan D2, sesin oluşumu ve kullanımı ile ilgili temel bir bilgiye orta seviyede sahip olduğu, 'eğitimi almadığım için tam bilincinde değilim. Mikrofon kullanmaya çalışıyorum. Kubbeli camilerde mikrofon olmasa da bir eko oluyordu bu yüzden daha rahat kullanabiliyordum' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D3, sesin oluşumu ve kullanımı ile ilgili temel bir bilgiye sahip olmadığını, eğitim süreçlerinde hocalarından ses, sesin oluşumu ve kullanımı ile

ilgili ders almadıklarını, bu temel bilgilerin ve ses eğitimi ile ilgili görevlilerinin en büyük eksikliklerinden biri olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca ‘daha verimli iyi bir iş yapabilmek için hizmet içi eğitimlerin açılması ve bizlerin katılmaları gerekmektedir’ ses ve ses eğitimi konulu kursların açılması ve katılımın sağlanması gerekliliğini vurgulamıştır.

Araştırmaya katılan D4, sesin oluşumu ve kullanımı ile ilgili temel bir bilgiye sahip olmadığını, bu alanda kursların açılmasını ve bu kurslara tüm din görevlilerinin katılım sağlaması gerekliliğini vurgulamıştır.

Araştırmaya katılan D6, sesin oluşumu ve kullanımı ile ilgili temel bilgiye sahip olmadığını, ‘sesimi yormadan kullanmaya dikkat ediyorum. Bazı insanlar bağırılar ben o gürlüğü mikrofonla ayarlıyorum’ cevabını vermiştir.

Tema 2: Sesin Oluşumuna ve Kullanımına İlişkin Temel Bilgilere Sahibim

Araştırmaya katılan D5, sesin oluşumu ve kullanımı ile ilgili temel bilgilere sahip olduğunu ancak ayrıntılarıyla açıklayamayacağını, bir devlet sanatçısından kısa süreli birkaç çalışma yaptığını ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan D7, sesin oluşumu ve kullanımı ile ilgili temel bilgilere ‘profesyonel olmasa da bilgim var’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D15, sesin oluşumu ve kullanımı ile ilgili temel bilgilere internet üzerinden kendi istekleri doğrultusunda bilgi almaya çalıştığı cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D16, sesin oluşumu ve kullanımı ile ilgili temel bilgilere ‘kısmen sahibim’ cevabını vermiştir.

Katılımcıların verdikleri yanıtlar doğrultusunda çoğunluğun sesin oluşumuna ve kullanımına ilişkin temel bilgilere sahip olmadıkları, sesin oluşumu ve kullanımı

bilgilerine sahibim diyen katılımcıların profesyonel bilgilere sahip olmadığı; ses, sesin oluşumu, kullanımı gibi bilgilere sahip olmaları gerekliliğine inandıkları ve din görevlilerine açılacak bu tür eğitim kurslarına katılmaya gönüllü oldukları söylenebilir.

4.2.5. Din Görevlilerinin Öğrenim Sürecinde Aldıkları Müzik Eğitiminin Mesleklerini Gerçekleştirmeye Katkısı Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin öğrenim sürecinizde aldığınız müzik eğitiminin şu an mesleğinizi gerçekleştirmeye katkısına ilişkin durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.6.'da verilmiştir.

Tablo 4.6. Din Görevlilerinin Öğrenim Sürecinizde Aldığınız Müzik Eğitiminin Şu an Mesleğinizi Gerçekleştirmeye Katkısı

Temalar	Frekans (f)	Kodlar
Katkısı Yok	9	-Ortaokul ve Lisede müzik eğitiminin olmaması -Üniversitenin dışarıdan bitirilmesi -İlahiyatta müzik dersinin olmaması -Uygulamalı eğitimin verilmemesi -Verilen eğitimin yetersiz olması
Katkısı Var	11	-Uzun süreli nefes kullanımına -Öğrenilen ilahilerde makamların çalışılmasına

Tablo 4.6.'da görüldüğü gibi din görevlilerinin öğrenim sürecinizde aldığınız müzik eğitiminin şu an mesleğinizi gerçekleştirmeye katkısına ilişkin durumları incelendiğinde, mülakata katılan din görevlilerinden 11 kişi öğrenim süreçlerinde alınan müzik eğitimlerinin şu an ki mesleklerini gerçekleştirmeye katkılarının olduğunu ifade etmişlerdir. Mülakata katılan din görevlilerinden 9 kişi öğrenim süreçlerinde alınan müzik eğitimlerinin şu an ki mesleklerini gerçekleştirmeye katkılarının olmadığını ifade etmektedirler.

Tema 1: Katkısı Yok

Araştırmaya katılan D3, 'Eğitimimiz yok. Lisedeyken okulun dini günlerinde etkinliklere, ilahilere, kasidelere katılırdık o kadar. O zaman ne gördüysek öyle kaldı. Bir müzik eğitimim yok' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D8, öğrenim süreçlerinde aldıkları müzik eğitiminin şu anki mesleklerini gerçekleştirmeye katkısının olmadığını ifade etmiştir. 'Ortaokul ve lisede öyle bir eğitim yoktu. Üniversiteyi de dışarıdan okuduğum için öyle bir eğitim almadım' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D12, 'İlahiyatta müzik dersi yoktu. Bu yüzden hiçbir katkısını da görmedim' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D13, 'Öğrenim sürecimde bir eğitim almadım. 2-3 saat bir sanatçı konser veriyor. Mikrofon kullanıyor ama yine de çok iyi aktif kullanabiliyor. Benim o kadar aktif kullanmam zor. Bu da benim ses eğitimi almamamdan ötürü diye düşünüyorum' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D14, öğrenim süreçlerinde aldıkları müzik eğitiminin mesleklerini gerçekleştirmede hiçbir katkılarının olmadığını ve okullarda verilen müzik eğitimlerinin yetersiz olduğunu vurgulamıştır.

Araştırmaya katılan D15, 'Yok. Yüzeysel bir eğitimdi. Kalıcı olmadı' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D19, öğrenim sürecinizde aldığınız müzik eğitiminin şu anki mesleğinizi gerçekleştirmeye katkısına ilişkin: 'Eğitim sürecimde müzik eğitimi almadım' cevabını vermiştir.

Tema 2: Katkısı Var

Araştırmaya katılan D1, öğrenim sürecinde aldıkları müzik eğitiminin mesleklerini gerçekleştirmeye katkısı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca D1, 'Müzik eğitimi aslında önemli. Sesin doğru kullanımı, bakımı için yeterli değil elbette ama katkısı oluyor. Her din görevlisinin ses eğitimi alması lazım. Bu yaştan sonra ben ne yapayım geçti gitti bizden dememek lazım. Bilgilere her zaman açık olmak ve yenilemek lazım' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D4, 'Lisedeki müzik dersinden notaları hatırlıyorum ama uygulama aşamasında bir şey yapamıyorum. İlahilere göre makamları çalışıp bu şekilde kulaktan öğreniyoruz. Bu çalışmalarla ezanı 5 farklı makamla okuyabiliyoruz' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D5, 'Etkili oldu ama daha geliştirici öğretici eğitimler alabilirdik' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D17, lise mezunu olduğunu kendi imkanlarıyla şan ve diksiyon eğitimi aldığını, aldığı bu eğitimin olumlu katkılarını gördüğünü şu sözlerle açıklamıştır. 'Nasıl daha uzun nefeste okuyabileceğimi, pes ve tizlere nasıl çıkabileceğimi biliyor, bunları uygulayabiliyor ve makamlar arası geçişleri yapabiliyorum' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D18, 'Elbette var' cevabını vermiştir.

Elde edilen bulgulara göre çoğunun öğrenim sürecinde müzik eğitimi, cami müziği eğitimi ile ilgili uygulamalı bireysel veya toplu herhangi bir eğitim almadıkları; katkısı var diyen katılımcıların elde edilen bulgulara göre aldıkları eğitimin temel düzeyde kaldığı ve mesleklerine katkısının olmadığı söylenebilir.

4.3.DİN GÖREVLİLERİNİN SESLERİNİ KULLANABİLME DURUMLARINA İLİŞKİN BULGULAR

4.3.1.Din Görevlilerinin Mesleklerinde Seslerini Nasıl Kullanmaları Gerektiği Yönünde Bilgi Sahibi Olup Olmama Durumlarına İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin mesleklerinde seslerini nasıl kullanmaları gerektiği yönünde bilgi sahibi olup olmama durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.7.'de verilmiştir.

Tablo 4.7.Din Görevlilerinin Mesleklerinde Seslerini Nasıl Kullanmaları Gerektiği Yönünde Bilgi Sahibi Olma Durumları

Temalar	Frekans (f)	Kodlar
Bilgi Sahibi Değilim	16	-Çevrelerindeki din görevlilerinden öğrenilen bilgi -Tecrübe -İnternette elde edilen bilgi
Bilgi Sahibiyim	4	-Kısmen bilgi sahibi

Tablo 4.7.'de görüldüğü gibi din görevlilerinin mesleklerinde seslerini nasıl kullanmaları gerektiği yönünde bilgi sahibi olma durumları incelendiğinde, mülakata katılan din görevlilerinden 16 kişi mesleklerinde seslerini nasıl kullanmaları gerektiği yönünde bilgi sahibi olmadıklarını ifade etmişlerdir. Mülakata katılan din görevlilerinden 4 kişi mesleklerinde seslerini nasıl kullanmaları gerektiği yönünde bilgi sahibi olmadıklarını ifade etmektedirler.

Tema 1: Bilgi Sahibi Değilim

Araştırmaya katılan D3, mesleklerinde seslerini nasıl kullanmaları gerektiği yönünde bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir. 'Çevremdeki hocalarımdan öğrendiğim bilgilerle sınırlı' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D4, mesleklerinde seslerini nasıl kullanmaları gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir: ‘Bizde doğaçlama ve kulaktan makamı duyarak taklit yaparak söylüyoruz. Ezanlarda aşınayız ama ses nasıl kullanılır bilmiyoruz. Okumayla ilgili bir çalışmam oldu ama ses eğitimim hiç olmadı.’

Araştırmaya katılan D6, ‘Fazla bilgi sahibi değilim. Kendi tecrübelerimle kullanmaya çalışıyorum. Cemaatin dikkatinin dağıldığını görüp seziyorsam hemen vurgularımı düzeltiyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D7, ‘Mesleğimize başlarken sesimizi nasıl kullanmalıyız bilmiyoruz. Ezberlenecek yerleri bizlere ezberletiyorlar bunun dışında bir eğitim yok’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D8, mesleklerinde seslerini nasıl kullanmaları gerektiği yönünde profesyonel anlamda bilgisinin olmadığını ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan D9, ‘O yönde bilgi sahibi değilim. Kurslara katılma imkanım olmadı. Kulaktan doğma bilgilerle idare ediyoruz’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D11, mesleklerinde seslerini nasıl kullanmaları gerektiği yönünde bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca ‘Kara düzen gidiyoruz. 1-2 kere kısa süreli seminerlere katıldım. Çok yüksek kaliteli sesim yok, ama kulağım iyi’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D12, ‘Eğitim almadığım için bilmiyorum. 10 yıl önce bir koroya katılmıştım. Diyaframı ve oturup kalkmayı öğretmişlerdi’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D14, ‘Hayır, ama bütün sebebi kurum değil’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D15, ‘Hayır, bilgi sahibi değiliz’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D20, ‘Bilgi çağı olması sebebiyle internetten edindiğimiz birkaç bilgiye sahibim’ cevabını vermiştir.

Tema 2: Bilgi Sahibiyim

Araştırmaya katılan D1, “Kısmen bilgi sahibiyim” cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D5, ‘Evet. Çeşitli hocalardan ders aldım. Çeşitli gruplarla çalıştım. Merakım olduğu için kendimi geliştirdim’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D10, ‘Evet. Oturduğum zaman makamlara çalışıyorum. Elimi kulağıma kapatıyorum, kendimi dinliyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D19, ‘Az çok bilgiye sahibim’ cevabını vermiştir.

Elde edilen bulgulardan yola çıkarak katılımcıların mesleklerinde seslerini nasıl kullanmaları gerektiği yönünde eğitim almadıkları, kurslara katılım sağlamadıkları için bilgi sahibi olmadıkları, bilişim araçları ve mesleklerinde iyi olan imamları dinleyerek seslerini kullanmayı, seslerini geliştirmeye çalıştıkları söylenebilir.

4.3.2.Din Görevlilerinin Mesleklerinde Seslerini Aktif Olarak Kullanıp Kullanmama Durumlara İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin mesleklerinde seslerini aktif olarak kullanıp kullanmadıkları durumlarına ilişkin bulgular değerlendirildiğinde; mülakata katılan din görevlilerinin tümü mesleklerinde seslerini aktif olarak kullandıklarını ifade etmişlerdir

Din görevlilerinin çalışma saatleri az gibi görünse de yılın belli ayları olmak üzere seslerini aktif olarak kullandıklarını ifade etmektedirler. Seslerini aktif olarak kullandıkları durumlar ise sırasıyla; camilerde vakit namazlarını(ezan) okurken, kamet getirirken, mevlid-i şerif okurken, vaaz verirken, Kur’an-ı Kerim öğretirken ve

okurken, hutbe verirken, Cuma namazı, bayram namazı, teravih ve cenaze namazları kıldırırken, hatim dualarında, ilahilerde, gerekli durumlarda sala okurken, müftülüğün görevlendirdiği etkinliklerde, cami dışında halktan gelen taleplerle dualara gittiklerinde, yaz kurslarında çocuklara dini bilgileri ve Kur'an öğreticiliği yaparken, Ramazan ayında mukabelelerde seslerini kullandıkları söylenebilir.

4.3.3.Din Görevlilerinin Konuşurken ya da Mevlit, Hutbe, Ezan Okurken Sesleriyle İlgili Yapmakta Zorlandıkları Şeylere İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin konuşurken ya da mevlit, hutbe, ezan okurken sesleri ile ilgili yapmakta zorlandıkları şeylere ilişkin durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.8.'de verilmiştir.

Tablo 4.8.Din Görevlilerinin Konuşurken ya da Mevlit, Hutbe, Ezan Okurken Sesinizle İlgili Yapmakta Zorlandığınız Şeylere İlişkin Durumları

Temalar	Frekans (f)	Kodlar
Zorlanıyorum	17	<ul style="list-style-type: none">-Yanlış tonda başlanması-Seste ani incelmelerin yaşanması-Tüm görevin tek görevlide olması-Nefesin yetmemesi-Sigara kullanımı-Sesin sürekli kullanımından kaynaklı ses kısılmaları-Ses aralıklarına uygun olmayan eserlerin seslendirilmesi-Sesin kullanımını bilmeme-Toplum karşısında heyecanlanmak
Zorlanmıyorum	3	<ul style="list-style-type: none">-Tecrübe-Sesin kullanımının bilinmesi

Tablo 4.8.'de görüldüğü gibi din görevlilerinin konuşurken ya da mevlit, hutbe, ezan okurken sesinizle ilgili yapmakta zorlandıkları durumlar incelendiğinde, mülakata katılan din görevlilerinden 17 kişi konuşurken ya da mevlit, hutbe, ezan okurken sesleriyle ilgili zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Mülakata katılan din görevlilerinden 3

kişi konuşurken ya da mevlit, hutbe, ezan okurken sesleriyle ilgili zorlanmadıklarını ifade etmektedirler.

Tema 1: Zorlanıyorum

Araştırmaya katılan D2, ‘Bazı yerlerde tiz okumak lazım. Ama yanlış sesle başladığımda tizlerde sesim çatlıyor. Bunu cemaat hissettiğinde kötü olabiliyor. Cemaat soğuyabiliyor, bu yüzden zorlanmadan iyi okumak lazım’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D3, ‘İlahi, vaaz, ezan olduğunda zorlanıyorum. Görev paylaşımı yapıldığında hafifliyor. Ama hepsi bir kişiye yüklenince seste kısılma, yıpranma meydana geliyor’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D4, ‘Diyaframı kullanmasını bilmediğim için sıkıntı yaşıyorum. Mikrofon ve ses sistemi çok önemli. En çok zorlandığım bir durum daha mevlit okurken eğer o makamda giremediysem yani ses alamadığım için geçişlerde çok zorlanıyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D5, ‘Sigara kullanıyorum. Ramazan ayında her gün 20 sayfa Kur’an okuyorum ve sonlara doğru bir tıkanma hissediyorum. Tizlere ve eserin meyan kısmında zorlanma yaşıyorum. Bazen katıldığım grup halinde söylerken onların kaldığı yerden devam etmekte çok zorlanıyorum’ cevabını vermiştir

Araştırmaya katılan D6, ‘Daha çok gırtlaktan kullanmayı tercih ediyorum. Buda beni çok yoruyor. Bunu geliştirip kötü okumak istemem’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D8, ‘Çok uzun süre konuştuğumda sesimdeki rahatsızlıktan ötürü zorlanıyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D9, ‘Hutbeyi uzattığımda sesimde hava koşullarından hemen etkileniyorum. Kışın camlar kapalı, cemaat kalabalık, toplumla nefes alışverişinden dolayı sağlık problemleri yaşıyoruz’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D10, ‘Konuşurken bazen dilim takılıyor. Cemaat bana bakınca heyecanlanıyorum. Vaaz verirken zorlanıyorum. Mevlit okurken ince yerlerinde zorlanıyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D11, ‘Mevlitte ince yerlerde zorlanıyorum. Sesimden dolayı. İlk Arapça harfleri telaffuz ederken zorlanıyordum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D13, ‘Konuşurken ve okurken fark oluyor. Çok konuştuğumda çok iyi okuyamıyorum. Konuşurken seste gerilmeler, incelmeler yaşıyorum. Heyecanla konuştuğumda sesim çok yoruluyor. Kalabalıkta özellikle sonrasında okuma yapmakta zorlanıyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D16, ‘Vaaz ederken bazı kelimelerin telaffuzunda kendimi zor durumda hissediyorum. Ezan ve Kur’an okuma konusunda sesi yükseltmek ve düşürmede zorlanıyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D17, ‘Bazen geçişlerde makamı kaybedip detone olabiliyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D18, ‘Bazen yüksek perdede çıkabildiğim perdelere çıkamıyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D20, ‘Sesimizi etkili kullanmadığımız için sesimiz çabuk kısılıyor’ cevabını vermiştir.

Tema 2: Zorlanmıyorum

Araştırmaya katılan D1, ‘Zamanla tecrübe olunduğu için çok problem yaşamıyorum. Ama her şeyin aşırısı yoruyor. Çok konuşmak, çok kullanmak, dikkat edilip doğru kullanılmalı’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D7, 'Zorlandığım pek bir şey yok. Sesimi kullanmasını az çok bildiğim için doğru sesle başlayıp doğru seslere basabiliyorum. Topluluk karşısında panikleyen bazı imamlar tiz sesle başlıyor ve sonrasında ince olan yerlerde tikanıyorlar. Bazen de tam tersi olabiliyor. Pes sestem başlıyor ve sonrasında ses boğuluyor' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D12, 'Otuz yıllık çalışmamdan dolayı oluşan problemleri çözmeye başladım. Ama geliştirmek isterim' cevabını vermiştir.

Elde edilen bulgulardan yola çıkarak, katılımcıların seslerini kullanma durumları incelendiğinde; yanlış tonda başlanması, seste ani incelmelerin yaşanması tüm görevin tek görevlide olması, nefesin yetmemesi, sigara kullanımı, sesin sürekli kullanımından kaynaklı ses kısılmaları, ses aralıklarına uygun olmayan eserlerin seslendirilmesi, sesin kullanımı bilmeme, toplum karşısında heyecanlanmak eserlerin tiz seslerinde, meyan kısımları ve makam geçişlerinde zorlandıkları, temel sebebinin kişinin ses aralığını, sesin doğru kullanımını bilmemesinden kaynaklandığı söylenebilir.

4.3.4.Din Görevlilerinin Seslerini Kullanmadan Önce Ses Egzersizi Yapıp Yapmama Durumlarına İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin sesinizi kullanmadan önce ses egzersizi yapmalarına ilişkin durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.9.'da verilmiştir.

Tablo 4.9.Din Görevlilerinin Seslerini Kullanmadan Önce Ses Egzersizi Yapmalarına İlişkin Durumları

Temalar	Frekans (f)	Kodlar
Ses Egzersizi Yapıyorum	7	-İlahi ve şarkılarla ses açma çalışmaları -Ballı süt içimi -Hızlı hızlı nefes alıp verme çalışması -Boğazı temizleme
Ses Egzersizi Yapmıyorum	13	- Ses açma çalışmalarının nasıl yapılacağıın bilinmemesi

Tablo 4.9.'da görüldüğü gibi din görevlilerinin seslerini kullanmadan önce ses egzersizi yapıp yapmama durumları incelendiğinde, mülakata katılan din görevlilerinden 13 kişi seslerini kullanmadan önce ses egzersizi yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Mülakata katılan din görevlilerinden 7 kişi seslerini kullanmadan önce ses egzersizi yaptıklarını ifade etmektedirler.

Tema 1: Ses Egzersizi Yapıyorum

Araştırmaya katılan D3, 'Ezanı okumadan, Kur'an okumadan önce evde bir kere okuyorum sonra cemaate okuyorum. Tiz çıkışları yapabilmek için önce bir çalışma yapılması lazım ama profesyonel anlamda yapmıyorum' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D7, 'Öğle namazından sonra biz Kur'an-ı Kerim okuruz. Okuyacağımız zamanı bildiğim için 2 saat öncesinde uyanır kendimi hazırlarım. Ağzının tadını bilenlere altın kaymaklı Tikveşli diyerek tizden pese doğru çalışırım.15 dakika yaparım. Ve her gün yaparım' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D8, 'Sağlık sorunlarımdan ötürü ses terapisi almıştım. O zamanlar düzenli olarak yapıyordum. Sonrasında azaldı' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D12, 'Bazı mevlit programlarında ses çalışması yapıyorum. Boğazı temizleme, hızlı hızlı nefes alıp verme gibi sesimi dinleyip kontrol ediyorum.

Kısık sesle bir şeyler okuyorum, sonra yüksek sesle söylüyorum, sesimi ısındırıyorum' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D13, 'Sesimde zaman zaman yorulmalar oluyor. Bilgim yok ki egzersiz yapayım. Doktor o zaman demişti sesini kullanmadan önce dudaklarını kımıldat onu yapıyorum' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D17, 'Her gün Kur'an okurum, ilahi ve şarkılar söyleyerek hem sesimi açarım, hem de icra yapmadan önce bir şeyler okuyarak boğazımı açarım' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D19, 'Bayramlardan önce yarım saat egzersiz yaparım. Ballı süt içmekte buna dahil' cevabını vermiştir.

Tema 2: Ses Egzersizi Yapmıyorum

Araştırmaya katılan D1, 'Hayır yapmıyorum. Çünkü hiçbir ses egzersiz çalışmasına katılmadım nasıl yapıldığını bilmiyorum' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D5, 'Yapmıyorum. Konser verdiğimiz bir dönem hocamız birkaç çalışma yaptırmıştı ama ben onları unuttum. Kendim direk başlıyorum' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D6, 'Egzersiz yapıp açılan ısınan bedenle daha rahat okuyoruz. Egzersiz yaptığımda fark ediliyor. Belirli sıklıkta yapıyorum diyemem' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D9, 'O konuda bilgim olmadığı için hiç yapmadım. Sadece kendi bildiğim makamsal ilahilerle ince ses alır öyle girerim ve söylerim' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D10, ‘Sabah sesimi kullanmadan önce ilahi okurum. Onun dışında bir egzersiz yapmıyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D11, ‘Bağırarak sesin açıldığını söylüyorlar. Ben yapmıyorum başka bir çalışmada duymadım bilmediğim için yapmıyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D20, ‘Hayır. Sadece internetten gördüğüm birkaç egzersiz yapıyorum’ cevabını vermiştir.

Elde edilen bulgulara göre katılımcıların ses egzersizi ile ilgili temel bilgilere sahip olmadıkları, çoğunluğunun seslerini kullanmadan önce gerekli egzersizi yapmadıkları, ses egzersizi yapıyorum diyen katılımcıların ses açma çalışmalarını bilmedikleri ve düzenli olarak çalışmalarını gerçekleştirmedikleri, ses kalitesini artırıcı, ses sağlığını korumaya yönelik çalışmalar yapmadıkları söylenebilir.

4.3.5.Din Görevlilerinin Sesin Kullanımında Diyafram ve Nefes-Ses Egzersizlerinin Gerekliliğine İnanıp İnanmama Durumlarına İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin sesin kullanımında diyafram ve nefes ses egzersizlerinin gerekliliğine inanmalarına ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, mülakata katılan din görevlilerinin tümü (20 kişi) sesin kullanımında diyafram ve nefes-ses egzersizlerinin gerekliliğine inandıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre katılımcıların, Kur’an-ı Kerim ve ezan okurken nefes kontrolü sağlayamadıklarında oluşabilecek sıkıntıları gerekli diyafram ve nefes egzersizleriyle düzeltileceğine inandıkları söylenebilir.

4.4.DİN GÖREVLİLERİNİN YAŞADIKLARI SES PROBLEMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

4.4.1.Din Görevlilerinin Sesleriyle İlgili Geçici ya da Kalıcı Bir Sağlık Problemlerinin Olup Olmama Durumlarına İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin sesinizle ilgili geçici ya da kalıcı bir sağlık problemlerinin olup olmama durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.10.'da verilmiştir.

Tablo 4.10.Din Görevlilerinin Sesinizle İlgili Geçici ya da Kalıcı Bir Sağlık Problemlerinin Olma Durumları

Temalar	Frekans (f)	Kodlar
Var	16	-Ses kısıklığı -Seste yorgunluk -Bademcik iltihabı -Boğazı temizleme ihtiyacı -Boğazda gıcıklanma -Boğazda ağrı ve kuruluk -Faranjit -Reflü -Ses tellerinde polip -Ses tellerinde nodül
Yok	4	-Sesin kullanımına dikkat etmek

Tablo 4.10.'da görüldüğü gibi din görevlilerinin sesleriyle ilgili geçici ya da kalıcı bir sağlık problemlerinin olup olmama durumları incelendiğinde, mülakata katılan din görevlilerinden 16 kişi sesleriyle ilgili geçici ya da kalıcı bir sağlık problemlerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Mülakata katılan din görevlilerinden 4 kişi sesleriyle ilgili geçici ya da kalıcı bir sağlık problemlerinin olmadığını ifade etmektedirler.

Tema 1: Var

Araştırmaya katılan D2, ‘Kalıcı yok ama geçici sürekli ses kısılması yaşıyorum. Ses şiddetimde bozukluk yaşıyorum. Boğazım kuruyor gıcıklanma yaşıyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D3, ‘Sigara kullandığım zamanlarda, üşütme durumlarında geçici problemler yaşadım. Reflüm var ama beşinci yılım henüz tam bir problem görmedim’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D4, ‘Bademcik iltihabı çok fazla yaşıyorum. Caminin havasız kalması ya da temizlenmemesi durumunda sürekli bademcik şişliği ve seste kısıklık yaşıyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D5, ‘Bademcik şişliği, grip ve enfeksiyon. Enfeksiyon camilerde yeterli hava değişimi olmadığında ve halıların temizlenmemesi, cemaatin ıslak ayaklarla camiye girmesi durumlarından ötürü biz imamların sıklıkla yaşadığı bir problem haline gelmiştir’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D6, ‘Önceden boğazım kuruduğu zaman çok sıcak çay içerdim, sesim giderdi. Doktora gittim kulak burun boğaza sıcak içe dedi ve ben o zaman fark ettim. Sesim sürekli kısıktı düzelmeyordu, sıcak su da soğuk çay etkisi yaptı. Kendi kendime dikkat ettim ve düzeldi’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D7, ‘Sesimi doğru kullanmadığım için önce polip oluştu. Daha sonra sesim kötüleşti ve nodül oluştu’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D8, ‘Bir kavga sırasında yüksek sesle bağırdım ve sesim kısıldı nodül oluştu. Ses terapisi aldım ve düzelmeler oldu’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D9, ‘Camide klimamız var. Cemaatin isteği üzerine klimamız sürekli açık olduğu için sesimde sürekli kısılmalar boğulmalar yaşıyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D10, ‘Bazı geceler eşim ağzım açık uyduğumu ve horladığımı söylüyor. O gecenin sabah ezanında boğazımda kuruluk hissediyorum. Bu da sesimde kısıklık yapıyor’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D11, ‘Seste boğulma yaşıyordum 5 yıldır. Sanki nefesim yetmiyor gibi. Bademciklerimi aldırمام gerekiyordu ama aldırmadım. Çoğunlukla ses kısıklığı, seste çatallaşma yaşıyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D12, ‘Sesimde kısıklık yaşıyordum. Sanki boğazımda mercimek tıkanmış gibi bir his. Ses terapisini duydum ama katılamadım. Umreye gitmek zorunda kaldım sanırım havanın sıcak olmasından dolayı sesim düzeldi’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D13, ‘Sesi doğru kullanmadığım için var. Boğazı temizleme ihtiyacı duyuyorum sürekli. Birde sanki boğazıma takılan bir şey varmış gibi hissediyorum. Bu da sesimde yorgunluk hissi veriyor’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D14, ‘25 yıl içinde ses problemim olmadı ama şimdi başladı. Doktora gidiyorum ama mesleki açıdan yardımcı olacak klinik tedavi sunulamıyor’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D19, ‘Faranjit, Larenjit gibi boğaz rahatsızlıklarım var’ cevabını vermiştir.

Tema 2: Yok

Araştırmaya katılan D1, D16, D17, D20 seslerinde geçici ya da kalıcı problemlerin olmadığı seslerinin kullanmalarında dikkat etiklerini, çok kullanmadıklarını bu yüzden ses problemleri yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

Elde edilen bulgulara göre çalışmaya katılan din görevlilerinin yoğun ses şikayetleri yaşadığı bunların geçici olma durumlarına göre ses kısıklığı, seste

çatallaşma, bademcik iltihabı, boğazı temizleme ihtiyacı, boğazda gıcıklanma, boğazda ağrı ve kuruluk, boğazda yabancı cisim hissi, nefesin yetmemesi; kalıcı olma durumlarına göre nodül, polip, farenjit gibi rahatsızlıkların olduğu söylenebilir.

4.4.2.Din Görevlilerinin Yaptıkları İşte Seslerini Kötü Etkileyen Durumlara İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin yaptığımız işte sesinizi kötü etkileyen durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.11.'de verilmiştir.

Tablo 4.11.Din Görevlilerinin Yaptığımız İşte Sesinizi Kötü Etkileyen Durumlar

Temalar	Frekans (f)	Kodlar
Var	19	<ul style="list-style-type: none">-Yılın belirli aylarında sesin aşırı kullanımı-Sesin gür çıkması için sesin zorlanması-Cami içi temizlik ve kötü hava koşulları-Din görevlilerinin yaşadıkları hastalıklar-Camielerde tek görevlinin çalışması-Kullanılan ses sistemlerinin yetersiz olması-Sigara kullanımı-Ses eğitiminin olmaması-Sesi kullanmadan önce ses-nefes egzersizlerinin yapılmaması-Uyku düzensizliği-Sesin doğru kullanımının bilinmemesi-Az sıvı tüketimi
Yok	1	

Tablo 4.11.'de görüldüğü gibi din görevlilerinin yaptığımız işte sesinizi kötü etkileyen durumlar incelendiğinde, mülakata katılan din görevlilerinden 19 kişi yaptıkları işte seslerini kötü etkilediği durumların olduğunu ifade etmişlerdir. Mülakata katılan din görevlilerinden 1 kişi yaptıkları işte sesini kötü etkileyen durumun olmadığını ifade etmektedir.

Tema 1: Var

Araştırmaya katılan D2, yaptığı işte sesini kötü etkileyen durumlara ilişkin ‘Ramazan aylarında aktif olarak sesimizi kullanıyoruz. Bende konuşmayı çok severim birde hızlı konuştuğum için çok yoruluyorum. Birde bu aylarda gece ve akşam(sahur ve iftar) yemeklerinde fazla kaçırdığım için midemde yanmalar hissediyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D4, ‘Yılın her ayında farklı şekillerde bizlerde seslerimizi aktif olarak kullanıyoruz. Ben en çok Ramazan ayında çok yoruluyorum. Diğer aylar buna nazaran daha hafif geçiyor. Ama en çok sesimizi bu dönemde kullanıyoruz. Bazen camilerde tek imam oluyor bu da 30 gün boyunca uykusuz bitkin yorgun hasta bir imam oluyoruz’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D5, ‘Biz sesimizi en çok Ramazan aylarında kullanırız. Sabah ve öğle zamanlarında kadın ve erkeklere mukabele yaptırırız. Bu bir aylık sürede susuzluk ve hava şartları bizleri zorlar’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D11, ‘Sürekli boğazımda enfeksiyon problemi yaşıyorum. Camimizde yeterli havalandırmanın bulunmamasından kaynaklı olduğunu düşünüyorum. Maşallah cemaatimizin kalabalık olması halinde hava çok azalıyor. Hasta olanlar oluyor bizlerde etkileniyoruz’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D13, ‘Sigara içtiğim için bazen okuma esnasında boğazımı tıkayıp sesin canlı çıkmasını engelliyor ve tizde rahat okuyamıyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D15, ‘Camilerimiz halı ile kaplı. Cemaat vakit namazları için camimizin mescidinde abdest alıyor. Kimisi ayakları ıslakken camimize giriyor ve istedikleri yerlere geçiyor. Ayakları ıslak olduğu için halılar ıslanıp nemden ötürü bakteri üretiyor ve biz o bakterilere alnımızı koyuyoruz. Bu da bizim ses sağlığımızı bozan temel sebeplerden biri diye düşünüyorum’ cevabını vermiştir.

Tema 2: Yok

Araştırmaya katılan D20, yaptığı işte sesini kötü etkileyen durumun olmadığını ifade etmiştir.

Elde edilen bulgulara göre havalandırmanın yetersiz olması, cemaatin hijyen kurallarına dikkat etmemesi, müezzinin olmadığı camilerde bütün sorumluluğun imamda olması, belli bir tempoda giden düzenin ramazan ayında artması, bu aylarda yemek ve içeceklere dikkat edilmeden tüketilmesi imamların seslerini kötü etkileyen durumlara sebep olduğu söylenebilir.

4.4.3.Din Görevlilerinin Seslerinin Kötüleştığı Durumlarda Hangi Yollara Başvurduklarına İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin seslerinin kötüleştığı durumlarda hangi yollara başvurduğu durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.12.'de verilmiştir.

Tablo 4.12.Din Görevlilerinin Seslerinin Kötüleştığı Durumlarda Hangi Yollara Başvurdukları

Temalar	Frekans (f)	Kodlar
Uzman Görüşüne Başvurma	2	-Doktora gidilmesi
Kendi Yöntemlerini Kullanma	18	-Aktarlardan alınan bitkisel karışımları içme -Zencefil ve bitki çayları içme -Pastil kullanımı -Ilık su içme

Tablo 4.12.'de görüldüğü gibi din görevlilerinin seslerinin kötüleştığı durumlarda hangi yollara başvurduğu incelendiğinde, mülakata katılan din görevlilerinden 18 kişi seslerinin kötüleştığı durumlarda kendi yöntemlerini kullandıklarını, 2 kişi sesinin kötüleştığı durumda uzman görüşüne başvurduklarını ifade etmektedir.

Tema 1: Uzman Görüşüne Başvurma

Araştırmaya katılan D14, 'Sesimde yaşadığım bir problem olursa doktora giderim' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D5, 'Doktora gider ilaç alır, evde tedaviye başlarım' cevabını vermiştir.

Tema 2: Kendi Yöntemlerini Kullanma

Araştırmaya katılan D3, 'Asitli ve soğuk içeceklerden uzak durup daha çok egzersiz yaparım' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D7, 'Sesimi kullanmamaya çalışırım. Doğru beslenme, asitli içeceklerden uzak durarak ve aynı marka su içerek dikkat ederim' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D8, 'Öksürük gelirse boğazı tahriş etmemek için burundan hızlıca nefes al ve yutkun bu işe yarıyor. Su içiyorum sesimdeki sıkıntıyı gideriyorum' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D10, 'İncir yiyorum sesime iyi geliyor. Sütün içine bal katıp içiyorum. Sıcak su içerim. Elimden geldiğince evde tedavi ediyorum' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D13, 'Aktarlardan karışımlar alırım eğer iyileşmezsem rapor alıp evde dinlenirim' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D16, 'Sesimin kötü olduğu durumlarda düşük tonda ezan okur, namaz kıldırıyorum buda beni kötü etkiler' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D17, 'Asitli ve soğuk içeceklerden uzak durup daha çok egzersiz yaparım, Kur'an, ilahi, şarkı gibi şeyler okurum' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D18, ‘Önce kendim sesim kısılacağını hissedersen evde boğazımı rahatlatan su olur, ballı ılık su olur, zencefil olur bunları içerim. Eğer düzelmezse ilerlerse doktora giderim. Ama öncelikle evde kendi işimi halletmeye çalışıyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D19, ‘Pastil alıyorum. Bitkisel çaylar içiyorum ve sesimi dinlendiriyorum’ cevabını vermiştir.

Elde edilen bilgiler doğrultusunda; katılımcıların çoğunun sesleri kötüleştiği durumlarda boğazı rahatlatan çaylarla, ballı süt, ılık su, pastil, zencefil gibi kendi bildikleri şekilde seslerini koruma yöntemlerine başvurdukları, ancak kalıcı sonuçlar elde edebilmek için kendi yöntemleri yerine uzman görüşüne başvurmaları gerektiği söylenebilir.

4.4.4.Din Görevlilerinin En Çok Karşılaştıkları Ses Problemlerine İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin karşılaştıkları ses problemleri olup olmama durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.13.’de verilmiştir.

Tablo 4.13.Din Görevlilerinin En Çok Karşılaştığı Ses Problemleri

Temalar	Frekans (f)	Kodlar
Ses Problemi Var	19	-Boğazı temizleme ihtiyacı -Boğazda kuruluk -Boğazda ağrı -Ses kısıklığı -Seste hışırtı ve boğulma -Ses yorgunluğu -Seste kalınlaşma -Ses kullanımında ani incelmeler -Boğazda gıcıklenme -Sabahları sesin çıkmaması -Sürekli öksürme hissi -Sürekli öksürme hissi -Ses şiddetinde bozukluk -Boğazda yabancı cisim hissi -Nefesin yetmemesi -Sesin çatallaşması -Bademcilerin şişmesi
Ses Problemi Yok	1	

Tablo 4.13.'de görüldüğü gibi din görevlilerinin en çok karşılaştığı ses problemleri incelendiğinde, mülakata katılan din görevlilerinden 19 kişi ses problemi yaşadığını, 1 kişi karşılaştığı herhangi bir ses probleminin olmadığını ifade etmektedir.

Tema 1: Var

Araştırmaya katılan D2, 'Sesin gürlüğünde sorun yaşıyorum. Daha pasif geliyor. Bu yüzden sesime yükleniyorum ve aşırı yorgunluk oluyor. Okuma sırasında boğazıma hırıltı ve tükürük gelmesi' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D3, 'Üşütmeden kaynaklı boğazım ağrır ve bademciklerim şişer. Zaman zaman gıcıklenme yaşıyorum. Sanki mercimek tıkanmış gibi öksürüyorum ama öksürünce de geçmiyor' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D4, 'Mikrofonun olmadığı yerlerde cemaate ulaşabilmek için sesime aşırı yükleniyorum bu da sesimde tamamen kısılmasına ve sesimi uzun süre

kullanamama sebep oluyor. Sesin kontrolsüz, kötü kullanımından ötürü çatallaşma, seste hışırtı, boğazda gıcıklanma ve seste boğulma çok yaşıyorum' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D5, 'Sesimin gür çıkmamasında sorun yaşıyorum. İstiyorum ki sesim daha gür çıksın bu yüzden elimden geldiğince bastırıyorum sesime ama bu kez de sesimde aşırın yorgunluk hissediyorum. Bu benim en çok yaşadığım ses problemim. Boğazımın ağrması' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D6, 'Susuz kaldığımda boğazımda aşırı kuruluk yaşıyorum. Seste kısılmalar ara ara oluyor. Konuşurken sanki nefesim yetmiyor da tıkanıyorum. Boğazda gıcıklanma hissi en çok yaşadığım ses problemleri' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D7, 'Boğazda geniz akıntısı' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D8, 'Kur'an-ı Kerim okurken sesimin çatallaşması ve gitmesi. Uzun süreli konuşmalarında sesimin kısılması' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D9, 'Çatallanma, ifadede kabalaşan ses oluyor yani ses kalınlıyor. Uzun bir şey okuduğumda sesimin kısılması, ezan okurken sonlarına doğru ses bozuluyor. Hırlama gibi bir ses çıkıyor' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D12, 'Genellikle çok sesimi kullanmamaya çalışıyorum. Bu yüzden çok problem olmuyor. Ama arada sesimde kısıklık, hışırtı, gıcıklanma, yüksek seslere çıkamama gibi sorunlar yaşayabiliyorum.' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D16, 'Sesin çatallaşması, yorgunluk ve birden gitmesi' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D17, 'Okuma esnasında boğazıma hırıltı, tükürük gelmesi' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D19, 'Sık sık kış aylarında faranjit oluyorum bu etkiliyor' cevabını vermiştir.

Tema 2: Yok

Araştırmaya katılan D1, 'Sesimi kötü etkileyen herhangi bir problemle karşılaşmadım' cevabını vermiştir.

Elde edilen bulgulara göre, katılımcı din görevlilerinin seslerinde birden çok problem yaşadıkları bunların sırasıyla ses kısıklığı, ses yorgunluğu, boğazda gıcıklanma, sürekli öksürme hissi, ses şiddetinde bozukluk, seslerini kullanmaları sırasında boğazda yabancı cisim hissi, boğazı temizleme ihtiyacı, sabahları ses problemi, boğazda kuruluk, boğazda ağrı, konuşurken nefesin yetmemesi, sesin çatallaşması, yorulma ve bademciklerin şişmesi gibi durumlarla karşılaştıkları söylenebilir.

4.4.5.Din Görevlilerinin Karşılaştıkları Ses Problemlerinin Sebeplerine İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin karşılaştıkları ses problemlerinin sebepleri olup olmama durumlarına ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, mülakata katılan din görevlilerinin tümü (20 kişi) karşılaştıkları ses problemlerinin sebeplerinin olduğunu ifade etmişlerdir.

Bulgulardan yola çıkarak katılımcıların karşılaştıkları ses problemleri sebebinin eğitim alınmaması, sesin aşırı kullanımı ve yorgunluk, sesin doğru kullanılmaması, uygulanan yanlış bilgi ve teknikler, uykusuzluk, sigara kullanımı, hastalık hali, kişinin kilosu, horlama, ağzı açık uyuma, sigara içme, reflü, cami içi ve dışı kötü hava alanları, yedikleri ve içtiklerine dikkat edilmemesi ve en önemlisi uzman görüşüne başvurmadıkları olduğu söylenebilir.

4.4.6.Din Görevlilerinin Seslerini Korumak İçin Neler Yaptıklarına İlişkin Bulgular

Din görevlilerinin seslerini korumak için neler yaptıkları durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.14.'de verilmiştir.

Tablo 4.14.Din Görevlilerinin Seslerini Korumak İçin Neler Yaptıkları

Temalar	Frekans (f)	Kodlar
Korurum	19	-Ilık su içme -Asitli içeceklerden uzak durma -Ballı süt içme ve incir yeme -Sesin dinlendirilmesi -Pekmez içme -Rüzgardan korunma -Uyku düzenine dikkat etme -Ayran içmeme
Korumam	1	

Tablo 4.14.'de görüldüğü gibi din görevlilerinin seslerini korumak için neler yaptıkları incelendiğinde, mülakata katılan din görevlilerinden 19 kişi seslerini korumak için kendilerine dikkat ettikleri, 1 kişi ise sesini korumak için bir şey yapmadığını ifade etmektedir.

Tema 1: Korurum

Araştırmaya katılan D1, 'Soğuk su içmem, gazlı içecek içmem, pekmez içerim, boynumu rüzgardan korurum, zaman zaman pastil alırım eczaneden onu kullanırım, baharatlı karışım kullanırım' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D2, 'Uykuma dikkat ederim, sesimi dinlendiririm, hiç konuşmam' cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D3, ‘Soğuk su içmekten kaçınırım, asitli içeceklerden kaçınırım, geç saatlerden yemek yememeye özen gösteririm, yüksek yastıkta yatarım’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D5, ‘Soğuktan ayağımı başımı korurum, orijinal dondurma yerim, kışın giydiklerime dikkat ederim, saçlarım ıslak gezmem, ayaklarımı sıcak tutarım’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D6, ‘Ayran sesi kısar çok içmem. Uykularıma dikkat ederim’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D7, ‘Asitli içeceklerden kaçınırım, soğuk suyu yavaş içerim, geç saatlerde yemek yemekten sakınırım, yüksek yastıkta yatarım’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D8, ‘Çok kısık sesle ya da çok yüksek sesle konuşmamak, soğuk dondurma yememek, bol bol su içilmesi, suyun çok sıcak ya da çok sıcak olmamasına özen göstermek sesi korumak için yapılabilecek şeylerdir’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D9, ‘Çörek otunun sese çok iyi geldiğini duymuştum bu yüzden çörekotunu yerim. Kuru üzüm çok yerim. Kışın ağzım açık yürümem genellikle kapalı kalmasını sağlarım. Kuru üzüm yiyorum. Çok sıcak ve çok soğuktan kendimi koruyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D11, ‘Geç vakitte yemek yemiyorum. Yazın soğuk su içiyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D12, ‘Ayran içmiyorum çünkü sesimi kısıtığını düşünüyorum. Hep soğuk su ses kısar derler ama ben soğuk su içiyorum sesim hiç kısılmıyor. Ama asitli içecekleri de içmemeye çalışıyorum’ cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan D15, ‘Soğuk su içmem, asitli içecekler içmem’ cevabını vermiştir.

Tema 1: Korumam

Araştırmaya katılan D14, ‘Sesimi korumak için hiçbir şey yapmıyorum’ cevabını vermiştir.

Bulgulardan elde edilen bilgiler doğrultusunda katılımcıların çoğunluğunun seslerini korumak için soğuk su ve gazlı içecek içmedikleri, uyku düzenine dikkat ettikleri, bağırılmaya çalıştıkları, geç vakitte yemek yemedikleri, seslerine iyi gelen bitki çayları içtikleri böylelikle seslerini korumaya çalıştıkları ancak seslerini koruma adına çoğunluğun yeme ya da içme ile ilgili kendilerini korudukları, ses ya da nefes egzersizleri ile ilgili 20 katılımcının herhangi bir çalışma yapmadıkları söylenebilir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına ve yorumlarına dayalı olarak varılan sonuçlar ve bunların ışığında oluşturulan öneriler yer almaktadır. Sonuçlar, alt problemlerin sırasına göre sunulmuştur.

5.1.SONUÇLAR

Din görevlilerinin ses eğitim durumları incelendiğinde;

- Ses, ses eğitimi, ses ve nefes egzersizleri ile ilgili bilgiye sahip olmadıkları
- Seslerini kullanma konusunda ki bilgiye sahip olmadıkları
- Ses eğitimi almadıkları
- Öğrenim süreçleri boyunca ses eğitimi almadıkları
- Hizmet içi eğitime yönelik herhangi bir ses eğitimi, diksiyon, nefes egzersizi gibi kurslara katılmadıkları,

Din görevlilerinin seslerini kullanmalarına ilişkin durumları incelendiğinde;

- Sesin oluşumuna ve kullanımına ilişkin temel bilgiye yeteri kadar sahip olmadıkları
- Seslerini kullanmadan önce genelde ses egzersizi yapmadıkları
- Ses sağlığı ve sesin korunması ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları

- Sesin kullanımında önceden yapılacak ses, nefes, diyafram egzersizlerinin gerekliliğine inandıkları fakat günlük yaşamlarında yeterli düzeyde uygulamadıkları
- Mesleklerinde seslerini Kur'an okurken, namaz kıldırırken, mihraptayken, vaaz, hutbe verirken, salat, mevlit ve ilahi okurken kullandıkları
- Mesleklerinde seslerini nasıl kullanacaklarını yeteri kadar bilmedikleri,

Din görevlilerinin yaşadıkları ses problemleri incelendiğinde;

- Konuşurken ya da mevlit, hutbe, vaaz, ezan okurken ses kullanımında zorlandıkları
- Seslerini kötü etkileyen birçok faktörün olduğu, bu faktörlerin başında çok konuşmanın olduğu, soğuk hava şartları ve akabinde gelen soğuk algınlığı hastalıkları olduğu, cami içindeki temiz hava akımının olmaması, motivasyon düşüklüğü yaşanması, sigara kullanımı, düzensiz uyku gibi faktörlerin olduğu
- Sesleri ile ilgili genelde kalıcı bir problemlerinin olmadığı fakat ses kısılması, seste çatallaşma, boğazda gıcıklanma, boğazda kuruluk, boğazda ağrı, boğazda yabancı cisim hissi, konuşurken nefesin yetmemesi, sesin kullanımı sırasında ani incelmelerin olması(ses şiddetinde bozukluk), bademcik iltihapları, farenjit, sesin kötü kullanılmasına bağlı ses tellerinde nodül oluşumu, ses sağlığını bozacak yemek ve içeceklere dikkat edilmeden tüketilmesi ve sonucunda ses sağlığının bozulması, ses tellerinde poliplerin oluşması, ses tellerinde tahrişe yol açan öksürük ve boğaz temizleme hareketleri soğuk algınlığı yanı sıra geniz akıntısına sebep olan üst solunum yolu enfeksiyonu, reflü gibi geçici problemler olduğu, sonuçlarına ulaşmıştır.

5.2.ÖNERİLER

Din görevlilerinin seslerini kullanırken yaşadıkları problemlerin belirlenmesi konulu bu araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak,

- Araştırma sonuçlarına göre; din görevlilerinin ses, ses eğitimi, ses ve nefes egzersizleri ile ilgili bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Seslerini mesleklerinde aktif olarak kullanan din görevlilerinin seslerini kullanmadan önce;
 - Bedenlerini rahatlatan ve gevşeten çalışmalar yapmaları,
 - Ruhen kendilerini hazırlamaları,
 - Doğru solunum için duruşlarına dikkat etmeleri,
 - Sesi doğru üretmeleri,
 - Konuşma sırasında ya da sesi kullanma durumlarında sesli ve sessiz harfleri doğru üretme, kelimelerin anlamına uygun olarak vurgu yapma, dili anlaşılır ve doğru kullanmaları önerilmektedir.
- Din görevlilerinin meslek yaşamı öncesindeki eğitim süreçleri içerisinde programlı olarak, ses, ses eğitimi, ses hijyeni, ses hastalıkları konularında kuramsal ve uygulamalı olarak eğitim almadıkları tespit edilmiştir. Din görevlilerinin kuramsal ve uygulamayla ilgili bilgi seviyelerinin düşük olmasından kaynaklı ses problemleri yaşanıldığı görülmektedir. Din görevlisi veya din görevlisi olmak isteyen kişilerin seslerini kullanmaları ile ilgili bilgi ve bilinç düzeylerini arttırmak için; İlahiyat fakülteleri, ön lisans ilahiyat, gerekse imam-hatip liselerinde, ses, ses eğitimi, ses hijyeni, ses hastalıkları konularında kuramsal ve uygulamalı olarak eğitimlere yer verilmesi, bu eğitimin ses eğitimi alanında uzman kişilerce verilmesi önerilmektedir.

- Araştırma sonuçlarına göre; Din Görevlilerinin seslerini aktif ve verimli biçimde kullanmalarına yönelik kurslar ve hizmet içi eğitimlerin açılmadığı tespit edilmiştir. Din görevlilerinin seslerini aktif ve verimli biçimde kullanmalarına yönelik, katılım sağlayabilecekleri kursların veya hizmet içi eğitimlerin, bağlı oldukları kurumlarca açılması önerilmektedir. Din görevlilerinin açılacak kurslara katılamama sebeplerini camide tek imamın bulunması ve imamın camide olmaması halinde cemaatin tepkisiyle karşılaşmamak için kurslara katılmaya çekindikleri görülmektedir. Din görevlilerinin kurslara katılım sağlayabilmeleri için kurs saatleri arasında camiye, bir kişinin görevlendirilmesi önerilmektedir.
- Araştırma sonuçlarına göre; seslerini kullanmadan önce genelde ses egzersizi yapmadıkları tespit edilmiştir. Mesleklerinde seslerini aktif olarak kullanan her bireyin seslerini kullanmadan önce ses ısıtma çalışmaları yani ses açma egzersizleri yapmaları ve bu çalışmaları günlük hayatlarında da uygulamaları gerektiği düşünülmektedir. Ses egzersizlerinin önemi nedeniyle, öncelikle doğru nefes alıp verme çalışmaları yapılması uygun görülmektedir.
 - Nefes alma, alınan nefesi 5 saniyede ‘SSS’ diyerek verme (saniye sayısı birer birer arttırılıp, birer birer azaltılabilir) çalışması,
 - Nefes alma ve kuvvetli biçimde nefes verme çalışması,
 - Nefes alma ve hafif biçimde nefes verme çalışması,
 - Nefes alma ve nefesi dalgalı bir şekilde ‘SSS’ denilerek verme
 - Kesik kesik 5 defa (sayı giderek çoğaltılabilir ya da azaltılabilir) ‘S’ çalışmaları önerilmektedir.

Ses egzersizlerine, doğru nefes alıp verme çalışmaları yapıldıktan sonra, zorlanmadan ve sese baskı yapmadan “ma-me-mi-mo-muum” denilerek havayı düzenli bir şekilde, belirlenen bir noktaya doğru yöneltilecek söylenmesi önerilmektedir. Ayrıca kapalı ağız çalışmaları orta seslerde yapılarak ses egzersizine fayda sağladığı düşünülmekte, M ve N sessiz harfleriyle farklı melodiler oluşturularak ses egzersizi çalışmaları yapılması önerilmektedir.

- Araştırmaya katılan din görevlilerinin ses sağlığı ve sesin korunması ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Mesleklerinde seslerini kullanan din görevlileri için ses sağlığı ve korunması büyük önem arz ettiği görülmektedir. Bu nedenle din görevlilerinin;
 - Sesin kullanımından önce bedeni rahatlatan, gevşeten çalışmalar yapmaları
 - Sesi kullanmadan önce sesi ısıtmak için, sesi yormamaya özen göstererek yapılan nefes-ses egzersizleri yapmaları,
 - Seslerine uygun aralıkların dışında ani, ince veya kalın sesler çıkarmaya çalışmamaları,
 - Gürültülü ortamlarda seslerini kullanmaktan kaçınmaları,
 - Yüksek sesle konuşmak ve bağırmaktan kaçınılmaları,
 - Sesi kullanmadan önce aşırı yemek yememeleri,
 - Sesi kullanmadan önce çikolata, kuruyemiş, kraker gibi boğazda kuruluk sağlayan yiyecekler tüketmemeleri, tüketilmesi halinde su içmeleri önerilebilir.
 - Boğaz kuruluğunu önlemek için taze sıkılmış meyve suyu veya bir adet meyve (muz vb.) tüketilmesi önerilebilir.

- Asitli yiyecek ve içeceklerden uzak durmaları,
 - Aşırı sıcak, aşırı soğuk, aşırı acı ve ekşi yiyecek ve içeceklerden kaçınmaları,
 - Günlük su tüketimine dikkat etmeleri ve en az 2 litre su içmeleri,
 - Hava kalitesi kötü ortamlardan uzak durmaları (Duman, sigara dumanı, gaz vb.),
 - Boğaz temizleme hareketi yapmamaları, alışkanlık haline getirmemeleri; yutkunularak veya su içilerek oluşan problemin ortadan kaldırılması önerilebilir.
 - Beden sağlığına dikkat edilmesi,
 - Sesin olumsuz etkilenmemesi için uyku düzenine dikkat edilmesi,
 - Kişinin kendi ses aralığına uygun tonda sesini kullanması,
 - Yoğun, stresli zamanlarda ses kullanımını azaltmaları ve sesi zorlamamaya dikkat etmeleri gerektiği önerilmektedir.
- Araştırmaya göre din görevlilerinin, seslerini kötü etkileyen birçok faktörün olduğu, bu faktörlerin başında çok konuşmanın olduğu, soğuk hava şartları ve akabinde gelen soğuk algınlığı hastalıkları olduğu, cami içindeki temiz hava akımının olmaması, motivasyon düşüklüğü yaşanması, sigara kullanımı, düzensiz uyku gibi faktörlerin olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle katılımcıların seslerini kullanacakları zaman uzun konuşulmaması sesin dinlendirilmesi, cami içi temiz hava akımını sağlayacak gerekli araçların (klima gibi) camilere temin edilmesi, enfeksiyonun ortadan kalkması için cami girişlerinde temiz galoş uygulaması, motivasyon düşüklüğünün yaşanıldığı konu ile ilgili gerekli

eğitimin alınması, insan ses organına zarar veren dumanlı ortamlardan ve sigara kullanımından uzak durulması önerilmektedir.

- Din görevlileri için ses eğitiminin önemi ve gerekliliğine ilişkin uygulamalı araştırmalar yapılması, önerilmektedir.



6. KAYNAKÇA

- Ak, A. Ş. (2009). *Türk Din Musikisi / Cami ve Tekke Musikisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Altaş, N. (2008). Cami Hutbelerinde Etkili İletişim Sağlama Amacıyla Retorik Figürlerinden Yararlanma . 1. *Din Hizmetleri Sempozyumu*. Ankara: Dini Yayınlar.
- Apaydın, Ö. (2017). Dini Musiki Öğretmenlerinin Eğitim Yeterlilikleri. *Geçmişten Günümüze Uluslararası Dini Musiki Sempozyumu*. Amasya: Amasya Üniversitesi.
- Baktır, M. (1998). *Hutbe* (Cilt 18). İslam Ansiklopedisi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Bıyık, H. K. (2018). İstanbul'daki Cami Musikisi Uygulamalarının Karşılaştırmalı İncelenmesi. İstanbul.
- Cirit, H. (2012). *Vaaz* (Cilt 42). İslam Ansiklopedisi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Çevik, S. (2006). Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Ses Eğitimi Alan Derslerinin Müzik Öğretmenliği Yeterlilikleri Yönünden Değerlendirmesi. *Ulusal Müzik Sempozyumu*. Denizli: Anı Yayınları.
- Çevik, S. (2013). *Koro Eğitimi ve Yönetimi*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Çobanoğlu, İ. & Koçak, İ. (2012). Benign Vokal Kord Lezyonları ve Güncel Tedavi. *Medical Uptades*, 2(2).
- Demirtaş, Y. (2009). Türk Din Musikisi Formları. *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 214.

- Denizoğlu, İ. (2018, Kasım 4). Mesleki Ses. Fonomed Ses Sağlığı ve Hastalıkları: <http://www.fonomed.net/pages/meslek.htm> adresinden alındı.
- Doğanyığıt, S. (2010). *Profesyonel Ses Eğitimi (Şan) Alan Bireylerin Ses Özelliklerinin İncelenmesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Dungaj, G. (2006). Kur'an'da Tesbih Kavramı . 5.
- Elhankızı, A. (2008). *Müziğin Temel Kuramları*. İstanbul: Eğitim Akademi Yayınları.
- Ersoy, A., & Yalçınoğlu, P. (2015). *Nitel Araştırmaya Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Evren, G. F. (2006). *Ses Eğitimi Yöntemlerinin Ses Hastalıklarının Tedavisinde Kullanımı*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Evren, G. F. (2013). Programlı Bir Ses Eğitimi Kapsamında Dil-Konuşma Öğesi. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 2(5).
- Hacıev, P. (2007). *Temel Müzik Teorisi*. (Çev.A. Destan) İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Hatipoğlu, N. (1992). Bir İslam Davetçisi Olarak Din Görevlisi ve Özellikleri. *Diyanet İlmî Dergisi*.
- Helvacı, A. (2017). Ses Eğitimi Derslerinde Görsel Materyal Kullanımının Eğitim Sürecine Etkisi. *Bursa: Uludağ Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(32).
- İleri, S. (2014). *Müzik Öğretmeni Adaylarının Ses Kullanım Alışkanlıkları ile Ses Hijyeni ve Ses Hatalıkları Hakkında Bilgi Düzeyleri*. Konya.

- İslamoğlu, H. A., & Alnaçık, Ü. (2014). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Kamiloğlu, R. (2010). *Türk Kültüründe Ezan ve Makamları*. Hikmet Yurdu, 222.
- Karolyi, O. (2011). *Müziğe Giriş*. (Çev.M. Nemitlu) İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Keklik, S. (2006). Din ve Müzik Etkileşimi (şanlıurfa Müziği Örneği), (Yüksek Lisans Tezi). Harran Üniversitesi, şanlıurfa.
- Kızıl, H. (2012). Diyarbakır ve Çevresinde Yazılmış Mevlitlerin Konularına Göre Tasnifi Denemesi. *e-şarkiyat İلمي Araştırmalar Dergisi*.
- Kolukırık, K. (2017). Burhan Özbakır ve Amasya Dini Musikisine Katkıları. *Geçmişten Günümüze Uluslararası Dini Musiki Sempozyumu*. Amasya: Amasya Üniversitesi.
- Korukçu, A. (2011). Dini Hitabet Dersi Bağlamında İlahiyat Fakültelerinde Vaizlik Eğitimi . *Vaaz ve Vaizlik Sempozyumu II*. Ankara: Dini Yayınlar.
- Küçükaşçı, M. S. (2006). *Müezzin* (Cilt 31). İslam Ansiklopedisi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Metin, K. K. & Başak, S. & Erpek, G., & Yıldız, M. (2003). Vokal Kord Nodüllerine Yaklaşım ve Tedavi Sonuçları. *Aydın: KBB Forum*. 2(3).
- Otacıoğlu, S. (2017). Ergen Seslerinde Ses Değişimi ve Eğitimi. *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1).
- Önal, Ö. (2012). Ses, Dil ve Müzik. *Dil Dergisi* (155).

- Özel, I. (2012). Bireysel Ses Eğitiminde Piyano Eşliğinin Önemi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.*
- Öztürk, F. G. (2003). Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Ses Eğitiminin Önemi ve Bireysel Ses Eğitimi Dersi. *Ankara: Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(1).*
- Parladır, S. (1994). *Dua* (Cilt 9). İslam Ansiklopedisi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Pektut, M. (1973). *Dua. İslam Medeniyeti.* İstanbul: İrfan Matbaası.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Türkçe Sözlük.* Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Sağiroğlu, S., & Yücel E. N. (2017). Bilateral Vokal Kord Polibi. *ENTCase Elektronik Hakemli Dergi, 1.*
- Say, A. (1985). *Müzik Ansiklopedisi* (Cilt 4). Ankara.
- Say, A. (2002). *Müzik Sözlüğü.* Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Selçuk, M. (1991). "Dini Hitabet" Uygulamalarımız. 167.
- Set, T. & Avşar, Ü. (2013). Birinci Basamakta Üst Solunum Yolu Enfeksiyonları: Akut Streptokoksik Tonsillofarenjit ve Romatizmal Ateş. *Erzurum: Atatürk Üniversitesi Euras J. Fam Med.*
- Sezikli, U. (2013). Cami Musikisi ve Din Görevlilerinin. *VI. Dini Yayınlar Kongresi-İslam, Sanat ve Estetik.* İstanbul: Dini Yayınlar.
- Sezikli, U. (2016). Balkanlarda Osmanlı Mirası: Dini Musiki. *Balkanlarda İslam Miadi Dolmayan Umut.* Ankara: Karınca Yayınları.

- Solmaz, L. D. (2017). Geçmişten Günümüze Uluslararası Dinî Mûsikî Sempozyumu. *Mübarek Gün ve Gecelerin İhyasında Geliştirilmiş Olan Dinî Musiki Formları*. Amasya: Amasya Üniversitesi.
- Tanrıöver, G. B. (2015). Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Kullanılan Bireysel Ses Eğitimi Ders Kitabının İşlevselliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13).
- Tanrıöver, G. B. (2018). Vaccai ve Concone Ses Etütlerinin Öğrenci Performans Değerleri Gelişimi Üzerine Etkisi. *Tarih Okulu Dergisi*, 11(XXXIV).
- Uludağ, S. (2015). *İslam ve Musiki*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Uluteppe, N. (2016). İlkokula Devam Eden Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizlik Gösteren Bireylerin Artikülasyon Bozukluklarının Değerlendirilmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi*.
- Urgancı, N., ve Usta, M. (2015, Nisan 8-11). Yenidoğan Ergenliğe: Gastroözofageal Reflü. *Jarem* 2016, <http://www.jarem.org/sayilar/32/buyuk/67-73.pdf> adresinden alındı.
- Uyanık, M. (2018). *Dini Hitabet*. İstanbul: DHBT Yayınları.
- Ünal, F. & Tüz, M. (2014). Benign Vokal Kord Lezyonları. *Bozok Tıp Dergisi*, 22.
- Yaşaroğlu, K. (2017). *Hitabet ve Mesleki Uygulama*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, İmam Hatip Liseleri.
- Yaşaroğlu, K. (2018). *Anadolu İmam Hatip Liseleri Hitabet ve Mesleki Uygulama*.
- Yiğit, N. (2004). Sesini Profesyonel Olarak Kullanan veya Kullanacak Olan Bireylerde Karşılaşılan Ses Sorunları ve Nedenleri. *1924-2004 Musikisi Muallim*

Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi.
Isparta: SDÜ.

Yılmaz, H. K. (2011). Cami Merkezli Din Eğitimi Caminin İhsiyası Din Görevlisi Algısının Yeniden İnşası. *Yevder II. Ulusal Din Görevlileri Sempozyumu Tebliğleri.* İstanbul: Yecder Kitapları.

Yüksel, M. (2013). Dini Musikinin Ortaya Çıkışı ve Cami Musikisi. *Din ve Hayat: İstanbul Müftülüğü Dergisi.*

Zeren, A. (2014). *Müzik Fiziği.* İstanbul: Pan Yayıncılık.



7. EKLER

Ek 1- GÖRÜŞME SORULARI

1. Yaşınız nedir?
2. Hizmet yılınız nedir?
3. Eğitim durumunuz nedir?
4. Mesleğinizde ses eğitime ilişkin, hizmet içi bir kursa katıldınız mı?
5. Mesleğinizde ses eğitimi aldınız mı?
6. Ezan, mevlit, Kur'an-ı Kerim, ilahi, vb. daha iyi okuyabilmek için eğitim aldınız mı?
7. Sesin oluşumuna ve kullanımına ilişkin temel bilgilere sahip misiniz? Açıklayınız.
8. Öğrenim sürecinizde aldığınız müzik eğitiminin şuan mesleğinizi gerçekleştirmeye katkısı var mı? Açıklayınız.
9. Sesinizi nasıl kullanmanız gerektiği yönünde bilgi sahibi misiniz?
10. Sesinizi aktif olarak kullanır mısınız?
11. Konuşurken ya da mevlit, hutbe, ezan okurken sesinizle ilgili yapmakta zorlandığımız şeyler nelerdir? Açıklayınız.
12. Sesinizi kullanmadan önce ses egzersizi yapıyor musunuz? Yapıyorsanız ne sıklıkla yapıyorsunuz? Açıklayınız.
13. Sesin kullanımında diyafram ve nefes-ses egzersizlerinin gerekliliğine inanıyor musunuz?
14. Sesinizle ilgili geçici ya da kalıcı bir sağlık probleminiz var mı? Açıklayınız.
15. Yaptığımız işte sesinizi kötü etkileyen durumlar nelerdir? (Sesinizi çok yoran durumları) Açıklayınız.
16. Sesinizin kötüleştiği durumlarda hangi yollara başvurursunuz?
17. En çok karşılaştığımız ses problemlerinizi nelerdir?
18. Karşılaştığımız ses problemlerinizin sebepleri nelerdir? Açıklayınız.
19. Sesinizi korumak için neler yaparsınız? Açıklayınız.



8.ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Aysun Şule GİDER EROL

Doğum Yeri ve Tarihi: Altındağ/ANKARA 1990

Medeni Hali : Evli

İletişim Bilgileri : aysunsulegidererol@gmail.com

0 553 092 52 84 (GSM)

EĞİTİM

2004-2008 Çankırı Selahattin İnal Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi

2008-2012 Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi – Müzik eğitimi

Ana Bilim Dalı – Müzik Öğretmenliği Programı

2013-2018 Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi- Eğitim Bilimleri
Enstitüsü Yüksek Lisans

İŞ DENEYİMİ

2014-2017 ŞANLIURFA / Kırkmağara Ortaokulu

2017- 2018 MERSİN / Tarsus / Hasan Ali Yücel Ortaokulu

2018 MERSİN / Akdeniz/ Zeytinlibahçe Mesleki ve Teknik Anadolu
Lisesi (Devam etmekte olunan kurum).

